

Наше Слово

PIK LXVI № 39 (3346) WARSZAWA, 26 WRZEŚNIA 2021 ROKU
ЦІНА – зл. 4,30 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Наша зброя – це правда

III Міжнародна наукова конференція Українського історичного товариства у Польщі
«Українці та їхні сусіди на просторі століть: політика, економіка, релігія, культура і побут» –
Перемишль, Народний дім, 10-12 вересня 2021 року

Єпископ Ольштинсько-Гданської єпархії УГКЦ Аркадій Трохановський, професор Роман Дрозд, митрополит УГКЦ в Польщі Євген Попович, о. канцлер консисторії УГКЦ Микола Костецький

Ще вже втретє Народний дім у Перемишлі заповнює гамір дискусій. Там панує піднесений настрій, спричинений зустріччю середовища гуманітарних науковців та інтелектуалів, які у своїх дослідженнях присвячують увагу українській тематиці. Завдяки Українському історичному товариству у Польщі, яке очолює професор Роман Дрозд, Перемишль знову мав нагоду стати центром, у якому перетинаються дороги одно- і різномисльців, де відбувається взаємне пізнання, обмін результатами праць та зіткнення поглядів. Цьогорічна конференція пройшла в умовах ослабленої пандемії в офлайн-режимі і збрала близько 40 науковців, переважно з Польщі та України. Утім, у публікації, яка є результатом зустрічі, можна буде прочитати більш ніж 50 рефератів, підготовлених з цієї нагоди.

Координація заходу була на дуже високому рівні, що показує справжню професійність і велику організаційну спроможність Історичного товариства, а ще – є свідченням гарної співпраці з місцевим відділом ОУП та вдалого використання простору, відведеного під подію. Так, конференція проводилася у трьох тематичних секціях, робота яких відбувалася паралельно у трьох окремих залах. Теми секцій стосувалися польсько-українських відносин до та після 1947 року, а також стосунків українців з іншими націями (окрім поляків). Серед доповідачів був єпископ Ольштинсько-Гданської єпархії УГКЦ, член Українського історичного товариства у Польщі, доктор Аркадій Трохановський. Відвідав захід також митрополит УГКЦ у Польщі Євген Попович.

Сторожі пам'яті-2021

Як і кожного року, організатори конференції оголосили прізвища лауреатів премії Українського історичного товариства у Польщі «Сторож пам'яті». Два роки тому за свою наукову роботу медалі отримали двоє перемишльських істориків: професор Степан Заброварний та доктор Олександр Колянчук; рік тому – голова товариства «Магурич», що оберігає від небуття старі кладовища (зокрема й українські), Шимон Моджеєвський. Цього року комітет премії вирішив надати її ще двом видатним людям. Першим став відомий у середовищі почесний консул України у Перемишлі Олександр Бачик.

– Олександр Бачик разом із дружиною Данутою неодноразово підтримував різні, не лише українські, іні-

ціативи. Але саме сьогодні ми хотіли би удостоїти його за вклад – матеріальний і нематеріальний – у збереження української історичної пам'яті. У 2012 році тодішня голова Перемишльського відділу ОУП та депутатка міської ради Марія Туцька писала з приводу обрання Олександра Бачика почесним консулом України у Перемишлі: «Це для нас, українців, велика честь і визнання, що член нашої громади став консулом. Олександр Бачик неодноразово працював для нашої спільноти і залишається у ній активним. Його ініціатива та фінансова підтримка зробили можливими догляд за могилою Михайла Вербицького та меморіалом у Пікуличах, підтримку української школи – «шашкевичівки», низку інших заходів у Кракові, на Підляшші тощо», – сказав, читаючи промову на його честь, професор Ярослав Сирник.

Другим удостоєним премії Українського історичного товариства став відомий науковець та архівіст, роботи якого є основою досліджень історії українців у Польщі (зокрема – видання, що стосуються депортації 1944-46 років та акції «Вісла», а також українських національно-визвольних змагань) – доктор Євген Місילו.

У подяці, яку лауреат передав професорові Романові Дрозду, він пише: «Ця відзнака для мене тим більш цінна і приємна, що це – перший прояв вдячності української громади в Польщі за роки моєї праці над збереженням пам'яті про трагічну долю українців у цій державі. Для мене, історика, дослідника, це велика честь! Але цю нагороду хочу присвятити тим, хто поклав життя, захищаючи рідну землю в рядах УПА, депортованим під час акції «Вісла», ув'язненим, засудженим і страченим. А також – людям, які на цій рідній землі не мають права на власні могили. І тим, могили яких зруйнували солдати. Моєю останньою мрією як дослідника було вберегти від забуття пам'ять про трагічну долю українців, ув'язнених у концтаборі Явожно. Хочу сказати, що незабаром вийде друком книга про це. Це буде найкращим доказом того, що медаль „Сторож пам'яті“ потрапила в добрі руки! Дуже дякую Українському історичному товариству та його членам за це рішення!».

Доповіді, які увійшли до програми конференції, були дуже цікавими і різноманітними, брали до уваги історію менш масштабних подій, явищ та громад. Також їхні автори неодноразово пробували аналізувати складніші процеси з довшої часової перспективи.

Разом – на 30-ліття незалежності України

До 30-ї річниці незалежності України у Польщі створили громадську ініціативу «Ukraina30.pl», членами якої стали українські та польські діячі. Вони запрошували усіх охочих приєднатися до відзначення українського державного свята.

Ініціатива об'єднала тисячі жителів Польщі та понад 60 установ, переважно неурядових організацій, а також інституції місцевого самоврядування, окремі міста, заклади культури. Важливо, що ініціаторам акції вдалося заохотити багатьох різних партнерів діяти разом. Серед інших – Армію спасіння, Союз польських метрополій, Клуб католицької інтелігенції (KIK), Фонд свободи, осередок «Карта», організацію «Ашока Польща», Єврейський історичний інститут, Литовсько-польсько-українську бригаду ім. Великого гетьмана Костянтина Острозького у Любліні та багато-багато інших малих та великих місцевих і міжнародних організацій та ініціатив. Між тим тривав також онлайн-збір підписів на сайті Ukraina30.pl з побажаннями для України та українців.

На святі Дня незалежності, що пройшло 29 серпня у «Форті Сокольницького» у Варшаві, засновник «Ukraina30.pl» Кшиштоф Становський вручив послу Андрію Дешиці лист з побажаннями, який містив список усіх членів ініціативи: неурядових організацій, органів місцевого самоврядування, шкіл, бібліотек, громадських центрів, медіа, академічних спільнот та підприємців, які приєдналися до відзначення українського державного свята. Нижче публікуємо оригінальний текст листа та цей перелік.

Дорогі українки, дорогі українці – громадяни вже 30 років незалежної України! Друзі!

День, коли відроджена, об'єднана Україна оголосила світові про свою незалежність, був великою перемогою багатьох поколінь людей, що не вагалися віддати за неї своє життя, провести багато років за колючими дротами таборів, віддано розбудовувати підвалини нації, дбаючи про збереження української культури і мови. Польща прийняла незалежність української держави з радістю, і ми пишаємося тим, що першими в світі визнали появу України 24 серпня 1991 року.

За тридцять років незалежності, друзі, ви пережили чимало трагічних і важких моментів!

Ми з подивом дивимося на успіхи України, здобуті у цих винятково важких реаліях. Разом із Вами тішимося з вдалих реформ і досягнень багатьох мільйонів громадян, яких вони добилися попри війну з Росією на Донбасі, що триває вже 7 років, окупацію Криму, порушення прав кримськотатарського народу, постійну загрозу для Вашої незалежності з боку Кремля. Ми захоплюємося Вашою безперервною готовністю приносити жертви на захист Батьківщини. Ми віддаємо шану усім, хто загинув на Майдані та на Сході України!

У важкі хвилини ми намагалися проявити добросусідську солідарність та співчуття. Ми дивимося з оптимізмом на дедалі ширшу партнерську співпрацю польських і українських громадських організацій, місцевих самоврядувань, артистів, підприємців чи шкіл – це фундамент добросусідства.

У День Незалежності ми бажаємо Україні та Вам багатьох друзів та солідарних з Вами союзників. Європі та світу зичимо, аби швидке входження України у європейські та євроатлантичні структури зміцнило мир у цій країні та на всьому світі. На завершення прийміть це дороге для Вас побажання: Слава Україні!

Богуміла Бердиховська, Мартина Богачик, Ольга Хребор, Іза Хруслінська, Аліція Дерковська, Пшемислав Фенрих, Вітольд Горовський, Мирослава Керик, Павел Коваль, Данута Куронь, Яцек Міхаловський, Бартош Пехович, Данута Пишвар, Мирослав Скірка, Гражина Станішевська, Кшиштоф Становський, Петро Тима, Недім Усейнов, Людвіка Вуец.

Організації, які святкували Незалежність України у межах ініціативи «Ukraina30.pl»:

Unia Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza, Związek Miast Polskich, Miasto Gdynia, Miasto Lublin, Miasto Wrocław, Ambasada Ukrainy w Rzeczypospolitej Polskiej, Konsulat Generalny Ukrainy w Lublinie, Armia Zbawienia, Ashoka Poland, Centrum Biblioteczno-Kulturalne FAMA we Wrocławiu, Centrum Współpracy Polska-Wschód w Lublinie, Europejski Dom Spotkań – Fundacja Nowy Staw, Festiwal «Kalejdoskop Kultur» we Wrocławiu, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego, Fundacja Aktywna Integracja w Krakowie, Fundacja Borussia w Olsztynie, Fundacja dla Polski, Fundacja Działań Edukacyjnych KReAdukcja w Lublinie, Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia, Fundacja Edukacja dla Demokracji, Fundacja im. Stefana Batorego, Fundacja Inicjatyw Menedżerskich w Lublinie, Fundacja Kultury Chrześcijańskiej Znak, Fundacja Kultury Duchowej Pogranicza w Lublinie, Fundacja Liderzy Przemian, Fundacja Nasz Wybór, Fundacja Nieprzetartego Szlaku, Fundacja Pogranicze, Fundacja Sempre a Frente w Lublinie, Fundacja Stocznia, Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo w Lublinie, Fundacja Ukraina, Fundacja Widowisk Masowych w Ptaszkowej, Fundacja Wiwa we Wrocławiu, Fundacja Wolności, Fundusz Obywatelski im. Henryka Wujca, Galeria Labirynt w Lublinie, Inicjatywa 30. Rok Wolności, Klub Inteligencji Katolickiej w Warszawie, Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu, Konwent Współpracy Samorządowej Polska-Ukraina, Kultura Enter z Lublina, Lithuanian-Polish-Ukrainian Brigade, Małopolskie Towarzystwo Oświatowe w Nowym Sączu, Ośrodek Integracji Obcokrajowców w Bielsku-Białej, Ośrodek Karta, Otwarta Pracownia Jazdów – Stowarzyszenie Akademickie Wydziału Architektury PW, Płast – Ukrainka Organizacja Skautowa w Polsce, Polska-Ukraina Izba Gospodarcza, Polsko-Ukraińsko-Kanadyjska Fundacja Stypendialna «KALYNA», Rozdroża. Ośrodek Międzykulturowych Inicjatyw Twórczych w Lublinie, Stowarzyszenie Gazet Lokalnych, Stowarzyszenie Akademickie Wydziału Architektury PW, Stowarzyszenie Polska 2050, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne «Polska-Ukraina» w Poznaniu, Towarzystwo Przyjaciół Bielska-Białej i Podbeskidzia, Towarzystwo Przyjaciół Ukrainy w Warszawie, Ukraina! Festiwal Filmowy, Ukraiński Dom w Warszawie, Українці в Любліні – головні новини з життя у Польщі. Puls Polska, Zrzeszenie Ukraińskiego Biznesu w Polsce, Związek Ukraińców w Polsce, Związek Transgraniczny «Euroregion Bug» w Chełmie, Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma.

Підготував Павло ЛОЗА
Ілюстрація з сайту ukraina30.pl

Продовження з 1 сторінки →

Таким був реферат професора Романа Дрозда, який він підготував у співпраці з багаторічним головою ОУП Петром Тимою. Тема цієї роботи – дуже актуальна в контексті патової ситуації з українськими пам'ятниками на рідних землях: «Конфлікт пам'яті. Довкола українських місць пам'яті в сьогодиншній Польщі». І ця, й інші доповіді викликали багато емоцій та дискусій, наприклад, реферат професора Богдана Гальчака «Чи рішення ген. Стефана Моссора про початок депортації українського населення в рамках акції „Вісла” в квітні 1947 року було законним?». Це вказує також на те, що в конференції беруть участь не лише дослідники-однорумці з одного середовища, а лунають також інші голоси, відбувається цікава дискусія.

Варто згадати, що у цей самий час у Перемишлі проходив також інтердисциплінарний фестиваль сучасного мистецтва «Центр світів є тут». Саме в межах цього заходу минулоріч на одній із кам'яниць у місті встановили пам'ятну дошку з прізвищем Олени Кульчицької, яка на початку 2021 року була знищена. Саме через це цьогорічний фестиваль присвятили пам'яті та постпам'яті, способам її вшанування тощо. У межах «Центру світів» у брамі згаданої кам'яниці виставили залишки побитої дошки. Згодом у приміщеннях Народного дому також можна побачити художні інсталяції, які стали мистецькою інтерпретацією творення нових наративів про минуле, відповіддю на питання про те, як ставитися до місць пам'яті на локальному, регіональному та глобальному рівнях. Відбувалися також літературні зустрічі, перформанси і театральна вистава. Фестиваль сучасного мистецтва дуже цікаво резонував із історичною конференцією, показуючи зовсім інший підхід до тем пам'яті та історії, у які, попри все, так сильно занурене наше сьогодення.

▲ Ярослав Сирник і Ян Пісулінський

На завершення заходу Українського історичного товариства відбулася відкрита авторська зустріч з професором Вроцлавського університету Ярославом Сирником, присвячена його двом найновішим книжкам: «Бешадський трикутник – тисяча днів і тисяча ночей анархії в Лиському повіті 1944-1947» та «Насилля і хаос. Сяноцький повіт та околиці: серпень 1944 – липень 1947. Антропологічно-історичний аналіз». Ведучим зустрічі був професор Ряшівського університету Ян Пісулінський. Цим заходом зацікавилася вже не лише наукове середовище, оскільки і презентовані видання, і особливий дослідницький підхід професора Ярослава Сирника поєднують не лише історичну методологію, а й беруть до уваги інші чинники та інструменти – психологічні, соціологічні та навіть філософські. Обидві книжки є дуже проникливим аналізом ситуацій чітко визначеного періоду та невеликого географічного простору, вони стали влучним доповненням великих робіт, котрі стосуються загальної історії польсько-українських відносин.

Безперечно, маємо честь спостерігати за певним феноменом середовища-покоління надзвичайно плідних українських істориків у Польщі. Проведення чергової міжнародної конференції це підтверджує. Більше про це, а також про наше ставлення до власної історії, роль у цьому науковців і наслідки цих процесів, читайте в інтерв'ю з істориками-«сорожками пам'яті» у наступних номерах «Нашого слова». ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА
Фото авторки статті

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

«Журавлі» поїхали
з концертами на Підляшшя

Український чоловічий хор «Журавлі» є одним із цьогорічних учасників ювілейного 40-го Міжнародного фестивалю церковної музики «Гайнівка» у Білостоці. 24 вересня репрезентативний хор Об'єднання українців у Польщі візьме участь у конкурсних прослуховуваннях. Через день відбудеться концерт «Журавлів» у Більському домі культури в Більську-Підляському. У програмі — українська церковна, народна і авторська музика. У неділю хор, яким диригує Ярослав Вуйчик, заспіває літургію у греко-католицькому храмі у Білостоці та візьме участь у завершенні фестивалю, який відбудеться у тамтешній філармонії.

Нагадаємо, що під час заходу церковну музику виконують співаки різних національностей та віросповідання — світські хори, православні, римо-католики, греко-католики, протестанти, мусульмани, буддисти та юдаїсти. Цього року, крім колективів із Польщі, у фестивалі беруть участь хори зі Швеції, Латвії, Литви, України, Білорусі, Словаччини, Румунії, Угорщини, Північної Македонії та Анголи. «Журавлі» є одним з п'ятих українських хорів, які візьмуть участь у події, Черговий, парафіяльний хор Успенської церкви у Варшаві, яким диригує Лука Рейт. Три інші приїдуть із Києва, Харкова та Тернополя.

Фото з сайту Генерального консульства України у Кракові

Вшанування пам'яті жертв Явожні

Українська громада у Польщі 11 вересня віддала шану жертвам Центрального табору праці (ЦТП) в Явожні. Традиційно відзначення відбулися біля пам'ятника ув'язненим у ЦТП, який встановлений у лісі на місці колишнього табору. Урочистість розпочалася службою Божою, яку очолив парох греко-католицької парафії у Катовицях, о. декан Шимон Янковський. Після літургії і панахиди присутні поклали квіти до пам'ятника та запалили лампадки. Серед учасників заходу, були, зокрема, віцеконсул з Кракова Ірина Ярмчук, секретарка міської адміністрації Явожна Ева Сіделко-Палечни, голова краківського гуртка ОУП Андрій Олійник, представники гуртка ОУП у Катовицях, єврейської та німецької громад.

— Цього року прийшло нас близько тридцяти. З явожняків була, мабуть, тільки одна людина. Загалом із кожним роком до пам'ятника жертвам та ув'язненим приїжджає нас щораз менше, — говорить Михайло Зрада, онук Марії Зради — ув'язненої ЦТП. Пані Марія разом з дочкою Іриною Ковалик кожного року відвідувала пам'ятні заходи. Вона померла кілька років тому. Тепер з колишніх в'язнів приїхала тільки її дочка Ірина, яка потрапила до табору, коли була дитиною.

— Минулого року урочистості були невеликі. Цьогоріч ми також не розповсюджували інформацію про подію, не запросили до участі у ній учнів з українських шкіл, як це відбувалося до пандемії. Сподіваюся, що через рік уже буде нормальна ситуація, і на 75-ті роковини акції «Вісла» ми зможемо пом'янути жертв табору за участі більшої кількості людей та офіційних гостей, — говорить Іван Зрада, заступник голови гуртка ОУП у Катовицях. Саме тамтешня ланка Об'єднання і греко-католицька парафія багато років разом організовують відзначення у Явожні.

Нагадаємо, що Центральний табір праці у Явожні був створений у 1945 році. Відділ для українців існував там у 1947-1949 роках. Це один із найбільш трагічних епізодів української післявоєнної історії. У комуністичній Польщі про нього говорили крадькома, часто лише в невеликому колі довірених осіб. Бувало,

що про минуле понад 3800 в'язнів, які потрапили під час акції «Вісла» до Явожна переважно лише за те, що були українцями, не знали навіть їхні сім'ї. За ґратами опинилися 823 жінки та кільканадцятьох дітей. В'язнями табору були і прості селяни, й інтелігенція та духовенство (22 греко-католицькі та 5 православних священників). Померли у Явожні 162 людини. Тіла жертв спочатку ховали на місцевому цвинтарі, а згодом — у довколишніх лісах. Як ідеться на сайті міста, влада якого щороку присутня на пам'ятних заходах, «ліс чудово приховував масові поховання». Сьогодні там стоїть Пам'ятник в'язням та жертвам табору праці, відкритий у 1998 році.

Додамо, що у Явожні до сьогодні стоять колишні табірні будинки, які стали звичайними житловими. У часи Польської Народної Республіки не було можливості створити там якийсь музей на зразок, наприклад, музею в Освенцимі. У 90-х ніхто також цим не зайнявся. Сьогодні про трагічні події нагадує фрагмент постійної експозиції в музеї міста Явожно та щорічні в'язничості біля пам'ятника.

Звичайно, є також публікації про Явожно. Найновіші готує доктор Євген Місило. Окрім біографій в'язнів-українців, а також бранців інших національностей, він опрацьовує довідки про сотні офіцерів-слідчих, які проводили у таборі допити та є відповідальними за тортури і смерті — й досі не понесли покарання.

Український комікс про оборону Замостя

Ілюстрація з фейсбук-сторінки УІНП

Як польський жовнір Рафал Круц та український сапер Гнат Вечірній обороняли Замостя від більшовиків, можна дізнатися із першого історичного малюнка, створеного Українським інститутом національної пам'яті (УІНП). Комікс «Оборона Замостя. Легенда про лопату» змальовує події польсько-українського союзу у боротьбі з більшовицькою загрозою 101 рік тому. Він є першим із серії «Слава Героям», яка охопить ключові битви українців за свою державність на початку ХХ століття. Його автори — Володимир Поліщук та Ігор Кромф. Наразі на стадії сценарної розробки перебуває малюнок про Кримський похід під проводом полковника Петра Болбочана.

«Малюнки — це зручний формат медіа, яке може популяризувати історію серед молоді. Така практика широко застосовується в інших країнах світу. Своєю часу історія Капітана Америки змотивувала йти на фронті II Світової куди більше американців, ніж всі агітки армійських рекрутів. Польща випустила комікс про свого легендарного героя — Вігольда Пілєцького. Україна, яка має власну дуже динамічну комікс-індустрію, також заслуговує на відображення героїв у малюнках», — розповів під час презентації на фестивалі популярної культури Comic Con Ukraine співробітник УІНП Ігор Чорний.

Також Інститут готує графічний роман, присвячений повстанню в сталінському концтаборі «Степлаг», відомому як Кенгірське повстання.

Наклад коміксу, як і всі матеріали УІНП, безкоштовно розповсюджуватимуть серед закладів освіти, культури, військових частин тощо. Електронний варіант натомість опублікують на сайті Інституту (uinp.gov.ua).

«Добрий ранок» у Слупську

«Українське — це модно» — хотілося сказати після фестивалю «Добрий ранок», який тривав майже тиждень. У часи скорочення заходів — уже не три дні «Ватри» у Битові, а один день «Вишиванки на Майдані», не два, а один день «Еколомії» у Гурові — фестиваль української культури у Слупську захоплює.

Шість днів — з 24 по 29 серпня — кожен охочий міг вибрати якийсь цікавий для себе захід. Театральні чи іконописні заняття, майстер-класи з петриківки чи білого співу, три українські фільми, дві п'єси — зокрема у виконанні театру «На Симонових стовпах» Українського католицького університету зі Львова, зустрічі з художниками і режисерами, і зрештою — чудовий ярмарок. Далі — буде, бо ж організатори пообіцяли провести захід і наступного року.

Фото з фейсбук-сторінки Слупського осередку культури

Ідея заходу належить міським інституціям — Слупському осередку культури та громадській організації «Kulturalny Punkt Zapalny». Її підтримали та допомогли реалізувати професор Роман Дрозд і голова місцевого осередку ОУП Дарій Цілюпа.

Фестиваль на вулиці Новобрамській відкрив консул України у Гданську Олександр Плодистий, який лише восьмий день був на новій посаді. Його зустріч із українцями Помор'я почалася з цього творчого заходу, який у нас є лише одним із багатьох. Користуючись нагодою, я запросила Олександра Плодистого на нашу «Вишиванку на Майдані» наступного року. Думаю, нагод для творчих зустрічей буде ще багато.

На фестивалі виступали — дуєт української вокалістки Лесі Шульц та польського музиканта Тома Горна, рок-гурт «Coolbaba», заснований уродженкою Слупська Оксаною Терепенко, музикант Юрій Йосифович та вокальний гурт «Вишиванка». Гості свята могли спробувати також українські страви та придбати вироби ручної роботи. За тиждень відбулося багато всього — і про все це можна прочитати на фейсбук-сторінці Слупського осередку культури (Slupski Ośrodek Kultury).

Мірка ГАНАСКО

Запрошуємо виконавців
на Конкурсі української пісні

У неділю, 3 жовтня, у Більському будинку культури (Більськ-Підляський, Підляське воєводство) відбудеться прослуховування до XVII Конкурсу української пісні «3 підляської криниці». Кожен, хто хоче спробувати свої сили у співі українською, може заповнити заявку на організатора — Союзу українців Підляшшя www.zup.org.pl — та вислати її на адресу konkurs@zup.org.pl до 28 вересня.

У разі посилення обмежень, пов'язаних із пандемією коронавірусу, захід може проводитися онлайн.

Конкурс української пісні «3 підляської криниці» організовується з 2004 року у Більську-Підляському. Це важлива подія Союзу українців Підляшшя, у якій щороку беруть участь багато виконавців українських пісень не тільки з цього воєводства, але й із Мазовецького, Люблінського та інших. Мета конкурсу — знайти найкращих співаків.

Змагання проходять у різних вікових категоріях, виступають на ньому солісти, дуєти, тріо та ансамблі. Виконують вони, серед іншого, автентичний та опрацьований фольклор, сучасні пісні, фолк-рок музику тощо. Формат події залишається відкритим, і в ньому можуть брати участь виконавці різноманітного українського репертуару. Уже 17 років до Більська-Підляського приїжджають не лише українські ансамблі, а й ті, які не співають українською, але спеціально на конкурс готують такий репертуар.

Переможці виступають щорічно на гала-концерті, який проходить під час Днів Більська-Підляського, а також на фестивалі «На Івана, на Купала» в Дубичах-Церковних.

XVII Конкурс української пісні «3 підляської криниці» 2021 року реалізується завдяки дотації міністра внутрішніх справ та адміністрації.

Більше про захід можна прочитати на фейсбук-сторінці («XVII Konkurs Piosenki Ukraińskiej «3 підляської криниці» 2021»).

Людмила ЛАБОВИЧ

Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Польсько-український погляд на самих себе

Міграція українців до Польщі, послаблення політичної співпраці та конфлікти навколо історії – ці питання відчутно впливають на польсько-українські відносини. Разом з тим, у майбутньому сусіди зустрічатимуться щораз частіше, а це дозволить вирішувати низку проблем.

Дослідження «Що поляки та українці знають одне про одного» провели Колегія Східної Європи ім. Яна Новака-Єзьоранського, вроцлавський та київський офіси Фонду ім. Фрідріха Еберта та Рада закордонної політики «Ukrainian Prism» із Києва. Опитування тривало з серпня по грудень 2020 року.

Дослідники підкреслюють, що міграція помітно вплинула на відносини між поляками та українцями. Вони контактують переважно у Польщі на робочих місцях. Пандемія дещо призупинила цей процес, але він буде продовжуватися. У звіті відзначається, що близько 40% українських респондентів мали нагоду побувати у Польщі, і лише 25% поляків відвідали Україну. Водночас більше половини виявили бажання це зробити. Це показує, що розвиток зв'язків, призупинений через пандемію, розвиватиметься далі, візити частішатимуть.

У сприйнятті представників іншої національності дослідники помітили нерівність. Загалом українці люблять Польщу та поляків, відчувають до них більшу близькість. Але з іншого боку – мало поляків сказало, що українців у їхній державі сакало, або що вони відбирають роботу у корінних мешканців. «Це показує, що польське суспільство все-таки сприйняло українську міграцію», – відзначається у звіті.

Обидві сторони використовують історичні стереотипи. Але українські асоціації більш нейтральні. Поляки частіше згадують про трагічний досвід II Світової війни. Конфлікт навколо цієї теми посилюється з приходом до влади партії «Право і справедливість» у 2015 році. Тоді відмовилися від підходу, який спирався на взаємне прощення. Нова влада назвала його лицемірним. Тепер очікують, що «українці визнають правду» щодо найбільш болісних подій спільного минулого. Про що саме йдеться – показує рішення польського парламенту від 2016 року, у якому вбивства поляків називають геноцидом. Натомість у 2018 році влада спробувала ввести покарання за заперечення злочинного характеру ОУН та УПА. Автори звіту відзначають, що попри такі кроки польських партій, кожен український уряд послідовно тримається політики зближення, яка спирається на взаємне прощення.

Виклики, пов'язані зі зростанням української міграції, дослідники поділяють на дві категорії. Вони мають бути предметом аналізу і політичних дій. З одного боку, на польських підприємствах треба вводити антидискримінаційні процедури і практики. Варто також звернути увагу на націоналістичні, антимігрантські та антиєвропейські середовища і їхній вплив на суспільство.

Другий комплекс питань пов'язаний з освітою та культурною дипломатією. Опитування показало, що рівень знань обох народів одне про одного

надалі відносно низький. Особливо це помітно в культурній сфері. Небагато українців зуміло назвати відомих польських діячів, як-от Фридерика Шопена чи Генрика Сенкевича. І так само польські респонденти не знали постатей української літератури, кіно чи музики. Хоча прізвище Шевченка з'явилося в одній відповіді, не було зрозуміло, чи йдеться про Тараса, чи про футболіста Андрія. Культурне зближення вкрай потрібне, бо, як підкреслюють дослідники, саме ця сфера має великий потенціал об'єднувати людей і долати перешкоди. Позитивним є те, що популярна культура сусідів стає щораз відомішою. Це означає, що зараз більше поляків дивиться українські серіали або такі, що розповідають про Україну, та й загалом споживає український культурний продукт. З боку східних сусідів відбувається те ж саме, і це пов'язано з фізичною присутністю мігрантів у Польщі.

Дослідники попросили також людей, які негативно оцінили відносини двох країн, назвати найбільші пов'язані з цим проблеми. Й українці, й поляки вказали на політику та інтерпретацію історії. Причому остання відповідь трапляється частіше серед поляків. Також результати показали, що українці більш зацікавлені економічними відносинами, а їхні західні сусіди – суспільними зв'язками. Дві групи респондентів (12% поляків та 10% українців) згадували про історію та примирення. Польські голоси поділяються на дві частини. Перша вважає, що менша увага до історії принесе покращення відносин. Друга стверджує, що Україна мусить взяти відповідальність за свої провини.

А що становить пріоритети для майбутньої співпраці? Більшість поляків була зацікавлена співробітництвом у питаннях безпеки (29%). А більшість українців (30%), своєю чергою, – у сфері європейської інтеграції. Це вказує на те, що давня концепція «РП як адвоката України в Європі» не втратила привабливості і може використовуватися у взаєминах. Тим більше після прийняття Угоди про асоціацію Україна-ЄС, угоди про вільну торгівлю та безвізового режиму у 2017 році в Польщі залишилося небагато можливостей бути речницею подальшої інтеграції України з Європейським Союзом. Тому зрештою влада змінила пріоритети зовнішньої політики щодо України, але й остання почала активніше розвивати відносини з іншими вагомими державами ЄС.

Водночас, попри виклики і проблеми, 71% українських респондентів і 65% польських оптимістично ставляться до можливості покращення взаємин. Щоби так сталося, вони мають бути симетричними і стосуватися різних суспільних груп. Автори дослідження відзначають також, що якщо до цього додати сильнішу культурну дипломатію і туристичні обміни, то взаємні стереотипи можна подолати, а низку спільних питань – вирішити. ■

Із психологинею – про повернення до школи

Психологиня Марта Онишкевич зі Львова 2 вересня провела онлайн-вішкіл для українських вчителів у Польщі. У заході взяло участь понад 30 освітян. Вони отримали рекомендації щодо післякартинної адаптації учнів та вчителів.

Організатором тренінгу було Об'єднання українців у Польщі та вчителька-методистка, директорка української школи у Бартошицях Любомира Тхір.

Марта Онишкевич зауважила, що частина дітей та дорослих доволі швидко адаптується до нових умов. Тому для них не буде проблемою перехід між дистанційним та стаціонарним навчанням. Але є також люди з іншим темпоритмом, яким потрібно більше часу. Тому як в учнівському середовищі, так і в учительському колективі варто створити умови для взаємодопомоги і не боятися висловлювати свої емоції. «Це ідеал, якого, ймовірно, ніколи не буде, але до якого завжди варто прагнути», – відзначила психологиня.

Під час карантину дуже постраждали соціальні контакти. Людей позакривали, їм сказали, що спілкуватися з іншими небезпечно. У випадку багатьох із них таке переконання на підсвідомому рівні може залишатися дотепер. Тому діти можуть боятися повертатися до школи. Психологиня звернула увагу на те, що загалом людину дуже тривожить стан невизначеності. Треба пам'ятати, що учні, які довго не бачилися, приходять у школу не для того, аби передусім вчитися. Вони хочуть поговорити і побавитися з друзями, а заклад повинен дати їм простір для цього. Молодь мусить знову пропрацювати свої стосунки, встановити особисті кордони, переглянути ролі, які були у їхніх класах тощо.

З іншого боку, вчителі, усвідомлюючи меншу результативність дистанційної освіти й остерігаючись її повернення, зараз часто дають учням багато матеріалу. Однак це створює лише ілюзію ефективної роботи. «Поспіх у навчанні означає, що процес проходитиме важче», – вважає Марта Онишкевич. Вона заохочувала дати дітям час саме на відновлення стосунків, і лише тоді починати інтенсивніші заняття. На початок навчання у нинішніх умовах пасують, приміром, спільні учнівські проекти. Варто проводити також дискусії чи дебати, де вихованці зможуть навіть посперечатися одні з одними. Це добрий спосіб звільнення від негативних емоцій або агресії.

Психологиня також закликала вчителів пам'ятати про життя поза роботою. Бо якщо віддавати всі сили одній сфері, ця праця з часом ставатиме менш ефективною. Декому корисно буде скласти чіткий графік і встановити правило: удома робочим справам можна присвятити не більш ніж 2-3 години. «Потім треба закрити всі зошити і піти провести час із сім'єю, друзями чи наодинці. Або подивитися серіал. Дуже важливо під час цього відпочинку не думати про роботу», – пояснила Марта Онишкевич. Вона розповіла також, як повернути контроль над своїми думками та емоціями, як працювати з підлітками, що не визнають авторитетів тощо. Психологиня заохочувала не соромитися своїх проблем і почуттів, користуватися допомогою професійного психолога.

Організаторка Любомира Тхір повідомила, що цей і наступні курси можуть стати для вчителів можливістю переходу на новий професійний рівень. ■

Перевірка підтримки для меншин: звіт

Сеймова комісія нацменшин 14 вересня розглянула дані Найвищої контрольною палати, яка перевіряла правильність підтримки громад з боку публічної адміністрації.

Контроль пройшов у міністерствах, воєводських і гмінних управліннях, школах та самоврядних установах культури. Усього – близько 40 установ. У своїх висновках регулятор вказує на потребу ефективнішого аналізу потреб меншин на державному та регіональному рівнях. Самоврядні будинки культури повинні також враховувати завдання громад і активно шукати зовнішнє фінансування на такі ініціативи.

Перевірка виявила, що нацменшинною освітою користувалися іноземці, а такого не дозволяють правові регуляції: це можуть робити лише громадяни Польщі. У результаті частина самоврядувань, зокрема тих, що опікуються українським навчанням, мусили повертати дотації. Ця проблема зачепила й кашубів. Під час дискусії Лукаш Гжендзицький – віцеголова Кашубсько-поморського товариства – вказав на нелогічність такого рішення. «Якщо ставити за мету збереження і розвиток мови, то чим більше людей її вивчає – тим краще», – зазначив він.

Член української громади і співголова Спільної комісії уряду та нацменшин Григорій Купріянович говорив

про культурні установи. Меншини багато років не можуть добитися їхнього створення і системного фінансування. На думку Купріяновича, така ситуація обмежує можливість громад зберігати свою ідентичність і реалізовувати права, записані в Конституції та законах. Проблема є також надання коштів нацменшинним організаціям, які виконують культурні завдання. Якщо загалом у державі збільшилась фінансова підтримка цього сектору, то у випадку меншин цього знову не відбулося.

Григорій Купріянович звернув увагу і на проблему фінансування освіти. Він нагадав, що наразі ніяк не регулюється те, скільки коштів треба призначити на цю сферу. Тому органи місцевого самоврядування роками виділяють на це мінімальні суми, а решту переносять на інші завдання.

Учасники дискусії говорили також про потребу поліпшення праці уповноважених воєвод у справах меншин, необхідність створення на рівні воєводств програм підтримки громад, питання, пов'язані з браком підручників тощо. ■

Сторінку підготував
Григорій СПОДАРИК

УКРАЇНА

Підсумки тижня

**Україна має стати членом ЄС.
Анджей Дуда: «Європа — не клуб
для обраних»**

Президент Польщі впевнений, що Україна, Молдова та інші держави, які модернізуються, проведуть реформи і прагнуть стати членом ЄС, повинні отримати таку можливість. Про це він заявив 15 вересня на зустрічі групи «Аррайолос» — неформальної зустрічі президентів держав-членів Європейського Союзу. «Ми не викличемо довіри, якщо нашим партнерам, які роблять зусилля з модернізації і хочуть приєднатися до нашої спільноти, не буде надана така можливість. Тому я говорю про розширення. Ми — Європа, континент, а не клуб для обраних, — сказав польський президент. — На жаль, через понад 30 років після падіння «залізної завіси» європейська територія все ще розділена. Сьогодні завіси зроблені не з заліза, а з митних бар'єрів, вільних обмежень і відсутності перспектив членства. І я кажу це відкрито: в безпосередній близькості від нас є європейські країни, які повинні бути частиною нашої спільноти. Всі ми бачили Україну в 2014 році, де молоді патріоти і демократи гинули на барикадах за те, аби їхня країна мала шанс одного дня увійти в європейське співтовариство. Отже, якщо ми хочемо, щоб Союз був справді Європейським Союзом, ми повинні продовжувати політику розширення».

Нагадаємо, у серпні, напередодні 30-ї річниці незалежності України, Анджей Дуда та президент України Володимир Зеленський опублікували спільну статтю, в якій вказують, що Україна у майбутньому має стати членом ЄС.

**Українсько-американські
та російсько-білоруські
військові навчання**

20 вересня розпочалися українсько-американські військові навчання RAPID TRIDENT-2021, в яких беруть участь 6 тисяч військових з 15 країн. Навчання триватимуть з 20 вересня по 1 жовтня, їхньою метою є підготовка до спільних дій у складі багатонаціональних сил під час коаліційних операцій. Очікується, що навчання підвищать рівень підготовки й оперативності українських військ, а також покращать сумісність штабів Збройних сил України, США та членів НАТО й держав партнерів. Вперше в історії RAPID TRIDENT проводитимуть тактичні навчання багатонаціонального батальйону з бойовою стрільбою. Під час навчань заплановані спільні стрибки українських і американських десантників з літака військово-транспортної авіації США C-130.

Фото з фейсбук-сторінки Сухопутних військ ЗСУ

Перед цим на території Росії та Білорусі також проходили спільні масштабні військові навчання «Запад-2021», які тривали до 16 вересня. Вони відбувалися на дев'яти полігонах, розташованих на території Росії, в акваторії Балтійського моря, а також на п'яти полігонах збройних сил Білорусі. В навчаннях взяли участь до 200 тисяч осіб особового складу, близько 80 літаків і вертольотів, до 760 одиниць бойової техніки, в тому числі 290 танків, 240 гармат, реактивних систем залпового вогню і мінометів, а також до 15 кораблів. Міністерство оборони Білорусі заявляло, що навчання мають базуватися на сценарії, коли дві країни за-

знають напад. За офіційними даними білоруської влади, на її території в навчаннях взяли участь 2,5 тисячі російських військових, проте на Заході вважають, що ці дані можуть бути сильно занижені. Генсек НАТО Єнс Столтенберг закликав Росію бути відкритою щодо кількості військ на навчаннях, зокрема через стурбованість сусідів — України, Польщі і країн Балтії.

**Росія під вибори масово роздає паспорти
на Сході, Україна погрожує санкціями**

Напередодні виборів до Державної думи Росії Служба безпеки України зафіксувала масову незаконну видачу паспортів РФ на тимчасово окупованих територіях. Як згодом повідомила російська влада, на цих виборах проголосувало близько 150 тисяч мешканців окупованого Сходу. За словами голови комісії з міжнародного співробітництва Ради з прав людини РФ Кирила Вишинського, «голосування мешканців Донбасу стало найбільш масштабним за кордоном». Він повідомив, що більше 650 тисяч жителів Донецької та Луганської областей вже отримали російські паспорти. Вишинський також розповів, що потік охочих проголосувати з Донбасу «величезний» і що за три дні виборів (17-19 вересня) було здійснено 1400 транспортних рейсів. Лідер проросійських бойовиків на окупованій частині Донецької області України Денис Пушилін заявляв, що для мешканців ОРДЛО з російськими паспортами запустили 825 автобусів і 12 поїздів.

Як повідомляють медіа, жителів тимчасово невідконтрольних Україні районів Донецької та Луганської областей подеколи примушували брати участь у російських виборах — їм погрожували штрафами та звільненнями. Також зафіксовані випадки, коли громадянам України, яких привезли із так званих республік «ДНР» та «ЛНР» на вибори до Ростовської області, видавали паспорти РФ прямо перед голосуванням.

Міністерство закордонних справ України висловило протест і засудило протиправне проведення Росією виборів до Держдуми РФ на тимчасово окупованій території Криму та примусове залучення до голосування мешканців ОРДЛО. Верховна Рада закликала міжнародну спільноту застерегти Росію від проведення виборів у Державну думу РФ в окупованому Криму, унеможливити участь у них жителів ОРДЛО та не визнати легітимність цих виборів.

Секретар Ради нацбезпеки та оборони Олексій Данілов повідомив, що під санкції України потраплять усі причетні: «Ми впевнені, що на цих територіях РФ не має права проводити вибори. Тому усі учасники цього процесу — члени дільничних комісій, агітатори, кандидати, спостерігачі, які є офіційними особами — усі вони будуть під санкціями нашої країни. Крім того, ми хочемо попередити усіх іноземних громадян, які мають бажання брати участь в цьому фарсі на території Донецької і Луганської області та на території Криму. Якщо вони там з'являться у якості офіційних спостерігачів під час виборів, незалежно від того, чи будуть вони сенаторами, чи будуть іншими посадовими особами, ми попереджаємо, вони обов'язково будуть під санкціями нашої країни». Данілов нагадав, що усі підсанкційні особи не зможуть перетинати кордон України, а також користуватися майном на її території.

**В Україні запрацює новий фіскальний
орган та нова будівельна інспекція**

З 25 вересня має почати роботу Бюро економічної безпеки (БЕБ). Цей орган отримав повноваження податкової міліції (Державної фіскальної служби) та функції СБУ з розслідування злочинів щодо корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління та економіки. Його головою став Вадим Мельник, який очолював ДФС з кінця 2020 року, а до цього працював на різних посадах у податковій міліції. «Наповнення бюджету — мій пріоритет: відшкодувати збитки державі, в бюджет, і звільняйся від відповідальності. Не згоден — іди в суд», — каже він та додає, що 50% економіки країни зараз працює в тіні. За словами Вадима Мельника, наразі у БЕБ немає ні структури, ні приміщень — зараз Кабміном вирішується питання щодо будівлі для розміщення Бюро та готуються конкурси на посади. Нагадаємо, Верховна Рада у січні 2021 року ухвалила закон «Про Бюро економічної безпеки України», у травні Кабмін утворив

Бюро економічної безпеки, а в серпні закінчився конкурс на голову БЕБ.

Кабінет міністрів України ухвалив рішення про ліквідацію Державної архітектурно-будівельної інспекції (ДАБІ). Протягом тривалого часу на її діяльність надходили скарги, повідомлялося про численні порушення, корупція і навіть шантаж з боку відомства. Замість неї 15 вересня почав роботу новий орган — Державна інспекція архітектури та містобудування (ДІАМ). «У структурі нового органу не буде жодного працівника колишньої ДАБІ», — запевнив міністр розвитку громад та територій України Олексій Чернишов. Він додав, що ДІАМ не є заміною ДАБІ. «Це повноцінний новий орган з відмінною структурою, повноваженнями, і головне — з новими принципами роботи. Ми провели конкурсний відбір на посади ДІАМ. Цей відбір проводився за участі НАБУ, яке перевіряло бекграунд конкурсантів. Для початку роботи органу було відібрано 200 фахівців», — розповів міністр. За його словами, людський фактор в ДІАМ відсутній, на противагу ДАБІ — все переведено в електронний формат.

В останні два тижні свого існування ДАБІ видала 431 дозвіл на виконання будівельних робіт — стільки, скільки раніше відомство видавало за два місяці своєї роботи (зазначається, що за попередні вісім місяців відомство оформило 1621 дозвіл). В останні дні відомство видавало дозволи забудовникам навіть у вихідні і ночами.

**Оголошено переможців конкурсу
BookForum Best Book Award-2021**

Цього року за відзнаку 28-го BookForum, що тривав 15-19 вересня у Львові, змагалось понад 450 книжок від 106 видавництв. Гран-прі отримав Євген Пшеничний з твором «Ярослав Стешенко. Епістолярний монолог», видавництво «Коло» — за глибоку дослідницьку роботу і високоестетичне втілення.

Також серед відзначених:

- класична українська література — Леонід Чернов «Чудаки прикрашають світ», видавництво «Темпора» — за перетворення наших двадцятих на літературний бренд і повернення наших двадцятих,
- сучасна українська література — Галина Крук «Хто завгодно, тільки не я», видавництво «Vivat» — за гармонію витонченого стилю, чуттєвість образів і авторське осмислення дійсності,
- іноземна література в українському перекладі — переклад Віталія Кривоноса епосу «Старша Едда», Видавництво Жупанського — за знайомство українського читача зі знаковим твором світової класики,
- non-fiction — Олександр Савчук «Я — мене — мені... (і докруги). Спогади» — за якісно доповнене нове видання мемуарів видатного інтелектуала Юрія Шевельова,
- література для дітей від 0 до 6 — Олеся Мамчич «Овва як була! Абетка з історії України» видавництва «Портал» — за книжку-маячок, на яку орієнтуватимуться,
- література для дітей від 7 до 12 — Ліна Максимчук «Козаки правлять країною», видавництво «Discurus» — за успішний відхід від шаблонів та оригінальне подання історичного матеріалу,
- література для підлітків і Young Adult — Наталка Малетич «Леся. Мандрівний клубочок» видавництва «Портал» — за сміливу інтерпретацію образу Лесі Українки,
- війна на Донбасі, анексія Криму, переселенці — Денис Казанський і Марина Воротинцева «Як Україна втрачала Донбас», видавництво «Чорна гора» — за болючий і дієвий посібник для майбутніх поколінь,
- візуальна книга — Пйтор Лукашевич (перекладач Андрій Пояров) «Об'єднання Митців artes (1929-1935) [та інші історії львівського модернізму]», Центр міської історії — за фундаментальне осмислення мистецтва феномену львівського модернізму,
- наукова література — Наталія Тихолоз «Петро Франко: Формула долі. Життєпис на тлі доби» Львівський національний літературно-меморіальний музей Івана Франка — за розкриття багаторівневої складної долі Петра Франка.

Нагорода фокусної теми фестивалю — Андрій Бондар «Ласощі для Медора», «Видавництво Старого Лева» — за дар виявити не так оголені нерви, як найістотніші явні нурти нашої сучасності.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

ПОДІЇ

XXVI Відкриття культурного сезону українців Вармії та Мазур

Пам'ять героям, що віддали своє життя, захищаючи Україну

Першої суботи вересня у Будинку культури у Срокові відбулося XXVI Відкриття культурного сезону українців Вармії та Мазур. Захід був присвячений 30-й річниці відновленої незалежності української держави. Оскільки майже третину цього часу – понад 7 років – триває війна з московською ордою, організатори визнали за необхідне нагадати про це. Українським героям, які стали на захист Вітчизни, не жалкуючи свого життя, була присвячена фотовиставка під особливою назвою «Війномир'я». Автором портретів героїв з першої лінії фронту є відомий у світі художник, посол миру Олександр Харват із Рівного. Зірками вечора також стали вокально-інструментальна бригада «Бриз» та заслужена артистка України Ганна Галузінська.

— Ці фото показують нам, що Україна платить високу ціну за свободу, самостійність, європейський вибір і безпеку самої Європи, — сказав на відкритті виставки вїт гміни Сроково Марек Ольшевський.

Натомість Віктор-Марек Лейк, уповноважений маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства у справах національних меншин, підкреслив, що «сита» Європа надто мляво і м'яко реагує на цю небезпечну війну, яка є загрозою для усієї європейської цивілізації, у той час як Україна практично на самоті воює з московською навалою.

Виставка, як розповів її автор, має на меті «достукатися до сумління демократичної Європи, але і до власного українського П'ємонту», закликати відповідаліше поставитися до загрози. І то якнайшвидше, бо може бути запізно для Європи і не лише для неї.

Художню частину заходу військовий гурт «Бриз» з Одеси розпочав україн-

ським гімном. Опісля виконавці одразу запропонували хвилиною мовчання вшанувати пам'ять героїв, що віддали своє життя, захищаючи Україну.

Серед учасників заходу, крім уже згаданих, присутні були віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич, віцеконсул України у Гданську Олександр Марцінів, заступник голови сеймику воєводства Збігнев Гомза, голова комісії у справах національних та етнічних меншин сеймику Ярослав Слома, заступник голови Кентшинської повітової ради Мирослав Бобровський, бургомістр Кентшина Ришард Недзюлка, заступник бургомистра Бартошиць Кшиштоф Гецьман, директорка Комплексу шкіл з українською мовою навчання у Гурові-Ілавецькому Марія-Ольга Сич та голови місцевих гуртків ОУП — на жаль, далеко не всі.

Мирон Сич нагадав присутнім, що на територію Вармії та Мазур під час

акції «Вісла» 1947 року переселили найбільше українців. Завдяки активності частини громади та церкви, вдалося зберегти українську ідентичність, хоча від депортації минає вже 75 років. Великі зміни наступили після 1989-го, коли нацменшини у Польщі змогли розраховувати на допомогу держави.

— Хочу щиро подякувати Мареку Ольшевському за його багаторічну підтримку, — сказав Мирон Сич.

Слід додати, що вїт гміни Сроково активно співпрацює з українською громадою чи не три десятки років — тобто і в той час, коли був віцебургомістром та старостою міста і повіту Кентшин.

Ярослав Слома підкреслив, що незалежна Україна є гарантом того, що «імперія зла», якою був Радянський Союз, не відродиться. А саме цього сьогодні прагне Путін, порушуючи, практично безкарно, світовий порядок.

— У нас одна стратегічна мета — спільні дії України та Польщі в межах НАТО та ЄС задля безпеки наших країн і мешканців усієї Європи, — запевнив Ярослав Слома.

Віцеконсул Олександр Марцінів подякував місцевій громаді за популяризацію

ських патріотичних пісень та фронтових творів, які виникли протягом семи років цієї війни. Чи не кожен із них зворушував публіку, яка заповнила залу Сроковського будинку культури. Опісля на сцену вийшов вокальний гурт «Журавка» з Комплексу шкіл з українською мовою навчання в Гурові-Ілавецькому, який багато десятиліть бере участь чи не в усіх заходах, організованих Об'єднанням українців у Польщі, і не лише в них. Далі виступав нещодавно створений вокальний гурт «Друзі» з Венгожева, який, судячи з того, як його сприймала публіка, має гарне творче майбутнє. У фіналі знову з'явився одеський гурт «Бриз» з солісткою Ганною Галузінською. Концерт навіть довелося продовжити, адже публіка запрошувала оплесками виконавців «на біс» чи не після кожного твору. Вела захід Олена Каровець.

Артистам й організаторам подякували вїт гміни Марек Ольшевський та голова сроковської ланки ОУП Богуслава Табака. При нагоді зазначу, що ця ланка дуже добре організована і приділяє багато часу тому, аби події проходили на високому рівні. Директор Сроковського будинку культури

Голова Ольштинського відділу ОУП Степан Мігус та вїт гміни Сроково Марек Ольшевський

української культури на Вармії та Мазурах, за любов до України, за підтримку родин героїв, що віддали життя за Вітчизну. За допомогу в організації заходів віцеконсул висловив вдячність представникам місцевого самоврядування.

У першій частині концерту одеський гурт «Бриз» представив низку україн-

Януш Янушевський також уже багато років активно і зі знанням справи долучається до українських заходів, надаючи приміщення, техніку та декорації. ■

Степан МІГУС

Фото – Олександр Харват

XI Музичний фестиваль народів Європи «Під спільним небом»

Культура меншин – не лише зберігати, але й ділитися

«Бриз»

Протягом кількох годин, проведених в ольштинському амфітеатрі, я почувався як у Парижі чи Лондоні, куди мені доводиться їздити до дітей. Різні мови – польська, англійська, французька, німецька, молдавська, словацька – і серед них не те, що далеко не остання, а одна з тих, що звучали найчастіше, – українська. Глядачі не приховували задоволення і від того, що XI музичний фестиваль народів Європи «Під спільним небом», який проходив у Ольштині першої вересневої неділі, розпочався гімном Європейського Союзу – «Одою до радості». Його виконав хор німецької меншини «Нідзіца», а публіка – кількасот людей – слухали, стоячи.

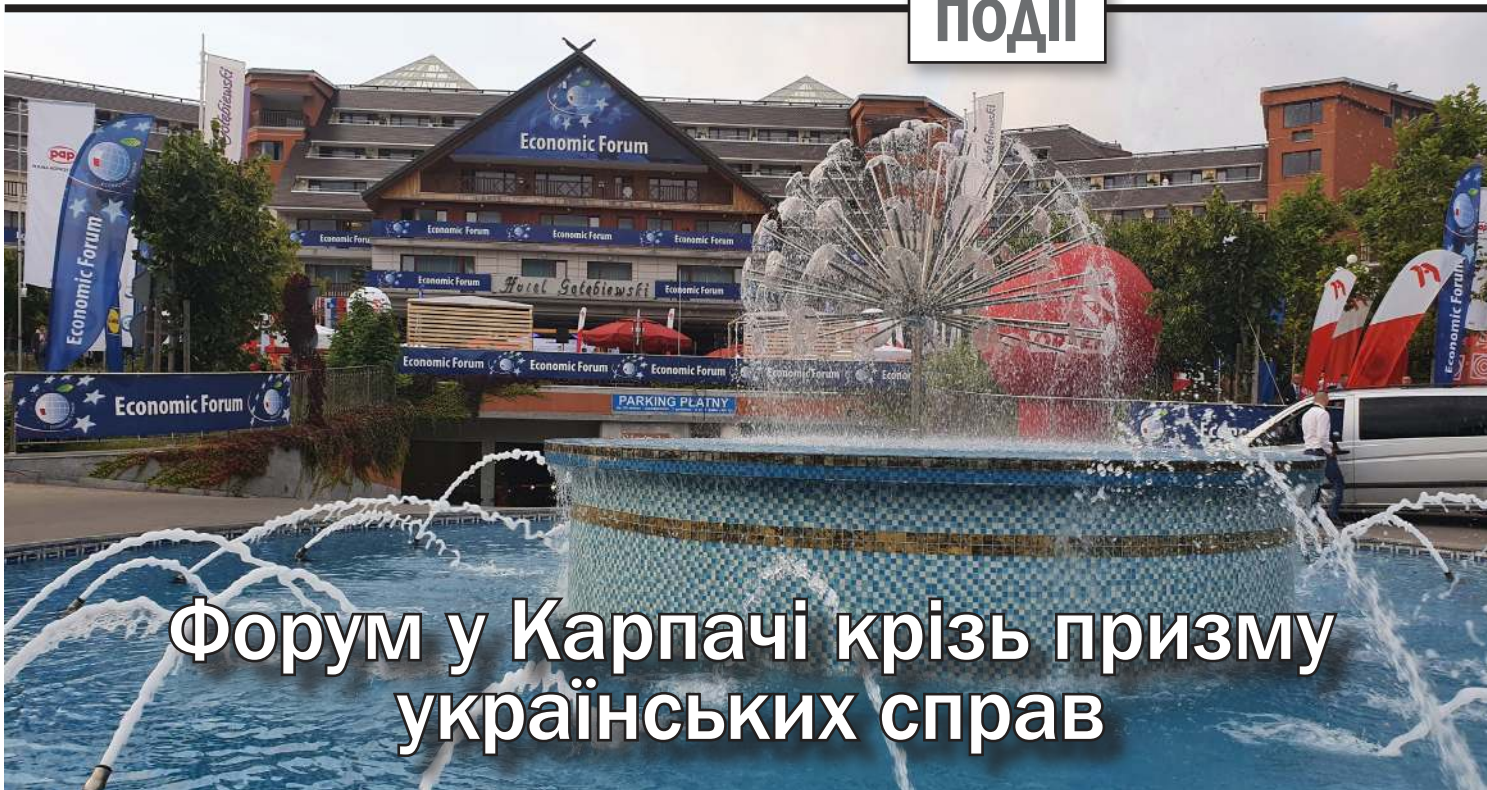
Історія фестивалю налічує майже чверть століття, його організують національні меншини Вармії і Мазур на чолі з Ольштинським відділом Об'єднання українців у Польщі та Об'єднанням німецьких товариств.

— Наш регіон — це такий Європейський Союз у мініатюрі, — сказав, відкриваючи цьогорічний фестиваль, голова Об'єднання німецьких товариств на Вармії та Мазурах Генрик Гох. — Національні меншини, найчисленніші серед яких — українська та німецька, станов-

лять понад 10% мешканців країни тисячі озер. Ми також маємо багатющу культуру, мови, традиції, які не лише стараємося зберігати, але й хочемо ними ділитися, збагачуючи регіон, у якому живемо.

Під час концерту глядачі насолодилися виступами ансамблю пісні й танцю «Думка» з Гурова-Ілавецького, який працює з хореографкою Аліцією Кравчук, вокального гурту «Журавка» під керівництвом Мирона Мацьопи (також з Гурова-Ілавецького), ольштинського вокального колективу

ПОДІЇ

Форум у Карпачі крізь призму українських справ

Днями у туристичному Карпачі Нижньосілезького воєводства відбувся ювілейний XXX Економічний форум. Українська тематика на цьому заході була однією з провідних, на що мав вплив візит прем'єр-міністра України Дениса Шмигала.

Щороку Економічний форум, який два роки тому переїхав з Криниць до Карпача, притягує до себе велику кількість експертів, політиків, представників місцевого самоврядування, журналістів.

В цьому році він зібрав близько 4 тисяч гостей з 56 країн. Упродовж 7-9 вересня вони дискутували у більш ніж 20 тематичних напрямках у межах майже 200 дискусійних панелей. Організатори переконують в успішності заходу, оскільки в цьому році він зібрав навіть більше гостей, ніж в 2019 році, коли про пандемію COVID-19 світ ще нічого не знав.

В цьому році організатори форуму з фонду «Інститут східних досліджень» запропонували учасникам пошукати відповіді на питання постковідного відновлення, лідерства в Європі, безпекових викликів. Зокрема, на форумі активно обговорювалися питання перспектив розвитку енергетики, відновлювальних джерел енергії, досягнення енергетичної незалежності від Росії в регіоні Центрально-Східної Європи, наслідків введення в експлуатацію газопроводу Nord Stream 2.

Безпековий компонент також включав пошуки відповідей на міграційні загрози в регіоні, а також у ширшому контексті — можливість протидії гіб-

Прем'єри Денис Шмигаль та Матеуш Моравецький

ридним викликам Росії та її сателіта Білорусі.

Форум відбувався напередодні початку російсько-білоруських військових навчань «Запад-2021», частина яких проводиться біля кордонів з Польщею. Відтак, тематика агресивної політики та дій Росії щодо сусідів приковувала значну увагу учасників форуму. При-

сутні на заході російські опозиціонери переконували, що країни Заходу мають бути більш активними у російському напрямку, оскільки періодичне продовження санкцій проти Росії вже є недостатнім кроком для гальмування агресивних амбіцій Кремля. Вони наголошували, що потрібно обмежувати активний вплив Москви на внутрішню

політику окремих країн ЄС, вміти розпізнавати і нейтралізовувати дезінформаційні операції Росії у країнах Євро-союзу.

На форумі значну увагу було приділено також українським питанням, зокрема українсько-польським відносинам, місцю та перспективам України в Центрально-Східній Європі. У Карпачі були близько 200 українських експертів, політиків, представників місцевого самоврядування, бізнесменів. Українські питання обговорювалися у межах так званого Українського форуму.

Торкаючись питань відносин Києва та Варшави, спікери звертали увагу на позитивний доробок двосторонніх відносин за останні роки у першу чергу в економічній сфері. За результатами минулого року Польща вийшла на друге місце у світі за рівнем товарообміну з Україною, випередивши Німеччину. Цьогорічна динаміка також є дуже позитивною, на що звернув увагу український прем'єр Шмигаль під час спільної пресконференції на форумі з головою польського уряду Матеушем Моравецьким. Власне, це була перша особиста зустріч українського та польського прем'єрів за останні п'ять років. Очевидно, що складні історичні питання стали на заваді більш тісним контактам між Києвом і Варшавою в останні роки. Ці проблеми не зникли, але є сподівання, що настає період по-тепління, який дозволить поглибити взаємостосунки і наблизити вирішення давнених проблем.

Низка польських експертів переконана, що в українсько-польських відносинах зараз потрібен якийсь новий імпульс. Зокрема, депутат Сейму Польщі Павел Коваль вважає, що такий імпульс надав би новій динаміці стосункам обох країн. Цей імпульс міг би бути у сфері політики, економіки, культури.

Українські експерти наголошували на потребі фокусування уваги у двосторонніх відносинах на важливих аспектах сьогодення з перспективою на майбутнє. Наприклад, український експерт Євген Магда запропонував трансформувати відоме у Польщі гасло «За нашу і вашу свободу» на «За нашу і вашу безпеку», акцентуючи увагу саме на пріоритетності безпекової складової у відносинах України і Польщі.

Прем'єри Моравецький і Шмигаль під час зустрічі у Карпачі звертали увагу на тісний політичний діалог, зокрема у контексті підтримки України у світлі російської агресії, необхідність подальшого розвитку економічної та енергетичної співпраці. Польський прем'єр переконував в зацікавленості Варшави у видобутку газу на заході України, розвитку трансграничної співпраці. Його український колега звертав увагу на потребу активізації формату Люблінського трикутника (Польща, Україна, Литва) на рівні прем'єрів і попросив Варшаву збільшити кількість дозволів для українських вантажоперевізників при перетині польського кордону. Наша складна історія також не залишилася поза увагою глав урядів: Моравецький наголошував на потребі з'ясування усіх складних сторінок історії, зокрема що стосується Волинської трагедії. У свою чергу Шмигаль переконував, що у взаєминах між Києвом і Варшавою немає проблем, яких би не можна було вирішити.

Залишається сподіватися, що таких проблем ставатиме все менше з огляду на те, що перед обома країнами, регіоном та Європою в цілому є багато викликів, які потребують більш тісної співпраці. ■

Юрій БАНАХЕВИЧ
Фото автора статті

«Сузір'ячко» під очільництвом Дарії Булки-Бзіль і Мирослави Четирби-Пішако. У фіналі фестивалю публіку захопило виконання вокально-інструментальної бригади «Бриз» Одеської

«Сузір'ячко»

військової музичної академії Сухопутних військ ЗСУ разом із заслуженою артисткою України Ганною Галузінською та під керівництвом капітана Сафета Джамалядінова. Запланований на пів години виступ одеситів розтягнувся на годину, а «Чорноморець, матінко», співала вся зала.

Лунали на концерті не лише українські, а й молдовські, словацькі, польські й англійські пісні, і під них танцювала не лише молодь. Німці, окрім згаданого вже хору «Нідзіца», представили хор «Вармія» з Лідзбарка-Вармінського, вокально-танцювальну групу «Йодли» з Оструди і танцювальний колектив «Сага» з Бартошиць. Фестиваль вели українка Олена Каровець та німець Уве Ганкамф. Уперше за всю історію заходу не виступили роми з колективу «Гітано», які в останню хвилину подалися на ромський фестиваль пісні до Плоцка.

— Наше воєводство з увагою і повагою ставиться до всіх мешканців регіону і цінує надбання меншин, — сказав заступник маршалка Мирон Сич. — Заохочуємо плекати надбання усіх громад як національних, так і етнічних, підтримуючи ці заходи також матеріально.

Із цим погодилися й інші присутні на ольштинському заході гості, зокрема віцемерка Ольштина Ева Калішук, уповноважений маршалка воєводства у справах національних меншин Віктор-Марек Лейк, уповноважена воєводи Анета Лапінська, голова Комісії національних і етнічних меншин сеймику воєводства Ярослав Слома.

Проведення фестивалю цьогоріч стало можливим завдяки патронату маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства Густава-Марека Бжезіна та підтримці Міністерства внутрішніх справ і адміністрації. До організації заходу долучилися також Центр освіти та культурних ініціатив в Ольштині і Міський осередок культури столиці регіону. ■

Степан МІГУС
Фото — Лех Кришалоуич

Хто жив навколо Сяніка?

Здавна в українських книжках і часописах міцно вкоренилося твердження (наче крилата фраза): «Сянік – столиця Лемківщини». Здається, ніхто й не поспішає з ним сперечатися – най си буде. Столиця Лемківщини? То нехай буде столиця Лемківщини, адже ж там усюди по навколишніх селах наші лемки проживали! Та чи справді лемки?

Відомо, що назва *Лемки* походить від уживаного місцевими руснаками-українцями слівця *лем*. Правдоподібно, прийшло воно до наших людей зі Словаччини, тобто в напрямку з півдня на північ. Ішло собі... та до околиць Сянока таки не дійшло – не вживав тутешній люд слова *лем*, уживали спільнокореневе слово *іно*. Отже, природньо, не могли села навколо Сянока від сусідів отримати прозивку *Лемків*, бо не лемкали.

Але, якщо не Лемки, то хто ж тоді? Впевнений, здивується, але... *Бойки* / *Бойкі*!

Моє коріння походить із одного з сіл неподалік Сянока. Дорогою на Березів повертаємо в бік Согорова, минаємо польські Фаліївку та Рачкову, переїжджаємо гірське пасмо Грабівки – і ми в Кінському. Змалку від свого дідуся Володимира Гусака я чув історії про родинне село. Про його мешканців, їхню історію, культуру та мову. Окрім дідуся, багато про дідусеву родину розповідала мені й моя бабуся Люба. Як уродженку Львівщини, її не могла не здивувати / зацікавити мова, що нею на щодень спілкувалися дідусеві рідні. Наприклад, постійно згадувала вона «чудернацькі» вигукі дідусевого хресного (бать): «*Ба!*», «*Ба што!*» та подібні.

Об'єднувало всі ці вигукі експресивне *ба*.

Минуло кілька років, я приїхав до Кінського, і познайомився тут зі своєю ріднею. На мій щирий подив, старші члени родини ще говорили виразними тутешніми діалектами руської (української) та польської мов. Тож і від місцевих руснаків (українців), і від місцевих поляків я почув оте *ба*. Дивно і дещо кумедно, але таким коротким словом можна висловити цілий спектр емоцій – згоду, заперечення, здивування... Воно може навіть виступати в ролі остаточного аргументу в дискусії – сказав: «*Ба!*», – і на тому квітка, розмову закінчено. Жартую...

Звичайно, я зацікавився поширенням цього вигуку глибше. В одному зі старих номерів «*Літопису Бойківщини*» (ч. 1, рік: 1931-й) я зустрів заголовок статті Михайла Скорика «*Про назву „Бойки“*». На одній зі сторінок автор посилається на слова проф. Івана Филипчак (уродженця села Лішня) й наводить наступне: «...в Сяніччині мешканців сіл Добра-Шляхотська, Улюч, Гломча, Лішня (село тепер спольщене), називають сусіди насмішливо *бойками*, тому, що говорять *бой-ні* (перечення) (*ци бувесь там? йой, бой-ні*) та *бой-так* (твердження)...». Направду, це надзвичайна

знахідка. Тим паче, що згаданий проф. Филипчак в праці «*Нарис історії Тиряви Сільної*» (рік: 1937-й) пише: «*Щодо місцевого населення, то воно само вважає себе за бойків...*». Отже, перед нами вимальовується справжній «*бойківський*» острівок просто перед Сяноком! Щоправда, в сусідньому з Гломчею (Глумчею) Кінським про бойків, з моїх запитань, не чули нічого.

Хтось заперечить, мовляв, що ці підсяноцькі «бойки» мають до бойків правдивих, бескидських? Насправді, з мовної точки зору, не так і мало. Наведу слова мовознавця Антіна Княжицького («*Літопис Бойківщини*» [ч. 1, рік: 1931-й]): «*Західна межа* (Бойківщини, – прим. авт.) *біжить лінією ріки Лаборця на Загіррі, Ослави по галицькій боці до Волоської й Сільної Тиряви. Північна біжить лінією між Тиравою, Коросном (радіше Коростенком), Старою Сільною...*» тощо. Сюди ж додамо слова видатного діалектолога Степана Бевзенка: «*Розмежування між надсянськими і північнокарпатськими* (бойківськими, – прим. авт.) *говірками проходить приблизно по лінії: Кінське – Лімна – Грязева* (Грозьово, – прим. авт.)...». Як видно, маємо вагомі підстави шукати бойківський слід у говірках довкола Сянока.

Звернімо увагу, передовсім, на вже згадані села. У праці «*На пограниччях надсянського говору*» мовознавиці Марії Пшеп'юрської-Овчаренко в селі Добра-Шляхотська знаходимо такі виразні бойківські риси:

– м'якість шиплячих груп **ч'а**, **ж'а**, **ш'а**: *зач'ау*, *кл'уч'ами*

– м'які **с'**, **ц'** у групах **-с'к-**, **-ц'к-**: *на К'ін'с'кім, х побл'ис'к'ім сил'і; п'ан'с'кой, хл'опс'кой н'оли, хл'опс'к'ій*

– голосівка **о**, перед наступним складом із м'якою приголосною, стає звуком звуженим, нап'ятим – звуком **Ѡ**: *хлѠпці, кѠні*.

Ще більш переконливим є суфікс **-ець** зафіксований польським філологом Здзіславом Штібером аж коло самого Сянока! У селі Сянічок. А це, на хвилинку, одна з визначальних рис, що відмежовує бойківські говірки від усіх сусідніх говірок: лемківських, надсянських, наддністрянських, покутських, гуцульських.

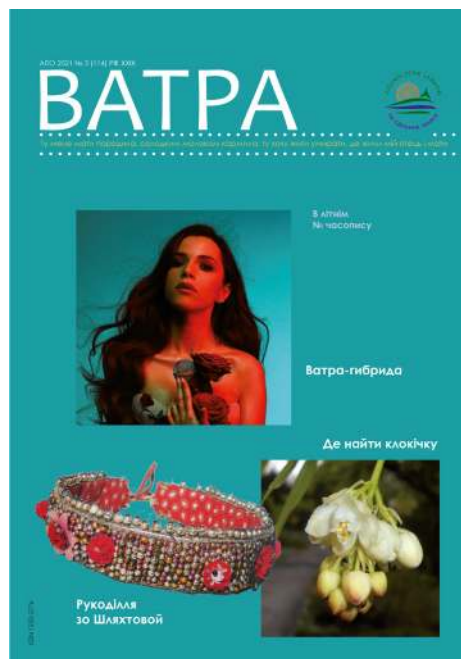
Та все ж... у цій смугі слід радше говорити про групу перехідних говірок, але не типово бойківських.

Підсумовуючи, бачимо два надцікаві та конкретні факти: місцеву «бойківську» прозивку і виразні сліди бойківського говору в підсяноцьких селах.

Та жили довкола Сянока бойки чи ні? Питання відкрите й потребує подальших глибших досліджень не лише з мовної, але й з культурної (архітектурної, побутової тощо) й історичної точок зору. Можливо, когось з науковців змотивує на дослідження і ця невеличка стаття? ■

Максим РАВЛЮК-ТУРЧИНЯК

Історія Петра Чухти та інші тексти найновішої «Ватри»

«ВАТРА», ОСІНЬ № 3, 2021, 28 СТОР.

На початку жовтня виповниться сім років, відколи не стало Петра Чухти. Більшість знає уродженця Ждині як багаторічного старосту «Лемківської ватри». Можна сказати, що Петро пережив усе, що й інші представники його покоління. Проте історія його сім'ї, описана в найнові-

шому номері журналу «Ватра», могла би стати сценарієм фільму.

Петро Чухта мав трьох братів. Найстаршого Стефана під час війни забрали на примусові роботи до Німеччини, звідки він потрапив до концтаборів у Аушвіц-Біркенау та Гусен в Австрії. Повернувся до рідної хати у 1947 році. Другий брат Андрій потрапив на роботи до Італії. Коли німцям почало бракувати людей до війська, на фронт стали висилати примусових робітників. Так сталося й з Андрієм. На щастя, йому вдалося втекти. Опісля лемко вступив до Армії Владислава Андерса, з якою брав участь у здобутті монастиря Монте-Кассіно. Після війни через Англію виїхав у 1949 році до Штатів, де живе до сьогодні. Третього ж брата Ореста забрали до Радянської армії. Після першого бою з його підрозділу, який нараховував 150 людей, вижило 16. Серед них – Орест, який повернувся додому у 1947 році.

У хаті Чухтів у Ждині після війни знаходився штаб відділу Радянської армії, а пізніше у селі стояло Військо охорони прикордоння (ВОП – ред.). Петро Чухта добре їх запам'ятав. «У ВОП-і служили погані солдати з Волині, вони добре знали українську

мову і вдавали упівців, робили різні провокації, вночі були партизанами УПА, а вдень – солдатами Війська Польського. Вночі вони приходили у формі УПА та забирали їжу та одяг, а вдень у польській формі як солдати Збройних сил доводили господарю, що він вночі приймав у себе упівців і нікому не повідомив. Тоді господаря карали «шомполами». (...) Після такого він два місяці не міг стати на ноги. Замість того, щоби бити людей, військові також заарештовували їх та мучили у відділку, там був підвал, наполовину залитий водою, і вони тримали затриманих у цій воді годинами, а потім витягували і били. Ми все це чули, тому що люди кричали немилосердно, коли їх катували. Вони також крали наше майно та гвалтували наших дівчат», – цитує слова Петра автор статті Олександр Маслей.

Зі спогадів про Петра Чухту довідаємося не тільки про долю його родини після виселення, коли двоє братів – Орест та Андрій – опинилися у Центральному таборі праці у Явожні. А й про те, як сім'ї вдалося повернутися до Ждині, про збереження церкви, організацію «Лемківської ватри». До всього цього причетний був саме Петро.

Як мало хто мав він здібність мирити між собою лемків та поляків у Ждині. І хоча останніх було у селі більше, через чверть століття солтисом обирали лемка – Петра Чухту.

Багато кого зацікавить стаття історично-наукового змісту «Актуальність ягеллонської ідеї». Її автор Адольф-Марія Бохенський аналізує міжнародні відносини та процес асиміляції народів у добу династії Ягеллонів і те, як це вплинуло на сьогоденні відносини, зокрема, Польщі з Україною.

У кварталнику прочитаємо також про виконавців цього річної «Лемківської ватри», про перемогу української молоді з Лігниць на театральному Міжнародному фестивалі «Слов'янський вінок» у Болгарії. Редакція надрукувала теж вітання ювілярам та молодят. Традиційно у «Ватрі» окремі сторінки присвячено дітям. Як і в попередніх випусках журналу, тут поданий перелік подій, якими жила громада в останні місяці, розміщений у «Лемківській хроніці», та наступна частина спогадів про учнів лігницького ліцею. ■

Павло ЛОЗА

Історія

Більше 100 років спільної боротьби

Підписавши у квітні 1920 року Варшавську угоду, українські та польські політичні та військові сили об'єдналися для боротьби проти спільного ворога – російських більшовиків. Перший переможний весняний наступальний етап закінчився так само неочікувано – контрнаступом більшовицьких військ у червні 1920-го та подальшим відступом польських і українських частин. Однак події серпня та вересня засвідчили, що відступати перед натиском супротивника ніхто не збирався. Ба, більше – переважаючі сили більшовиків були майже вщент розбиті.

Симон Петлюра – очільник Директорії Української Народної Республіки (УНР) та Головний Отаман Армії УНР протягом літа-осені 1920 року вживав заходи по зміцненню Армії УНР. Приводами для таких дій слугували не просто швидке просування переважаючих сил російських більшовиків територією України, але і непевність у союзнику – Польщі.

Чутки про можливе перемир'я між поляками та більшовиками непокоїли українського лідера. І тому у листі від 14 липня 1920-го до Юзефа Пілсудського він звертається з наступними словами: «Я гадав, що глибоко помиляються ті, хто надає тимчасовим успіхам ворога рішуче значення і вважає для себе потрібним починати з ним мирові переговори. Разом з тим, я не вважаю стратегічного положення союзних армій таким лихим, щоб воно нав'язало безнадійність чи безвихідність становища. Я, як Головний Отаман українських військ, свідчу, що армія українська є здорова духом, перед ворогом не почуває ляку і певна є в остаточній перемозі над ним».

І дійсно, події серпня та вересня 1920-го засвідчили, що спільними діями можна не просто зупинити наступ ворога, але й змусити його тікати. «Диво над Віслою» та інші вдалі військові операції польського війська відіграли важливу роль у перемозі над російськими більшовиками. Але ця перемога була би неповною, якби не допомога та боротьба українських частин.

▲ Полковник Марко Безручко

Армія УНР протягом першої половини серпня 1920-го досить міцно утримувалась понад Дністром. Згідно із наказом від 18 серпня 1920 року, вона відійшла за Дністер. Займаючи оборону на фронті протяжністю 150 км, відірване від польської армії, з обмеженою кількістю набойів, без резервів для маневру, українське військо виявило неабияку відвагу, не допустивши жодного прориву фронту. Ворог не раз намагався форсувати Дністер, але всі спроби закінчувались для нього невдало.

Та окремо варто згадати про героїчну оборону Замостя. Від 28 серпня до 2 вересня 1920 року 6-та Січова стрі-

лецька дивізія Армії УНР під командуванням Марка Безручка відбивали атаки 1-ї Кінної армії Семена Будьонного чисельністю понад 16 тис. чол. Будьонний, не маючи успіхів під Львовом, мав завдання маневром через Замостя-Люблін пройти на допомогу більшовикам під Варшаву.

Коли 1-ша Кінна армія Будьонного підійшла до Замостя, полковник Безручко, який з частинами своєї дивізії за тиждень перед тим прибув до міста, за короткий час встиг побудувати міцну оборону. За чотири неповні дні, з 25 серпня, навколо міста сапери поставили 18-кілометрову лінію дротяних загород, подекуди навіть у 3–4 ряди. За ними було споруджено опірні пункти, кулеметні гнізда, з'єднані глибокими траншеями. Під керівництвом старшин технічного куреня дивізії щоденно на оборонних роботах добровільно працювали близько 3–5 тисяч мешканців міста і навколишніх сіл. Грунтовно підготовлено до оборони фортецю в Замості, де розміщався штаб дивізії на чолі з полковником Всеволодом Змієнком. Завдяки цим заходам невелика залага Замостя змогла зупинити наступ великою мірою переважаючих сил армії Будьонного. А у розпорядженні Марка Безручка було близько 6 тис. вояків. Військові формування на чолі із Семеном Будьонним двічі – 29 та 30 серпня атаками намагались зламати оборону Замостя. Але так нічого і не домогшись, змушені були відступити у бік Володимира-Волинського.

Українським частинам вдалося не просто втримати Замостя та лінію фронту, але і зламати плани супротивника. Тим часом, поляки та українці отримавши суттєві військові перемоги у серпні, продовжили вдалий наступ наступного місяця. Так, для українських військ першочерговим завданням залишалось закріпитись вздовж річки Дністер. Операція по форсуванню річ-

ки розпочалась 14 вересня 1920 року. Забезпечувала переправу головних сил Армії УНР 3-тя Залізна стрілецька дивізія під командуванням Олександра Удовиченка. Не маючи необхідної для наступу переваги, дивізія однак завдала поразки радянським військам і забезпечила успішне форсування річки.

15 вересня Армія УНР перейшла Дністер. Головний Отаман звернувся з телеграмою до військ: «Одержавши звістку про перші успішні для нас бої рідної армії при форсуванні Дністра, радію успіхам Армії і маю тверду надію, що розпочата акція швидко приведе нас на рідну землю для великої справи звільнення України від окупантів». Петлюра.

18 вересня Армія УНР перейшла річку Збруч, тобто пройшла протягом трьох днів понад 110 км. Наступного дня українці звільнили Тернопіль від більшовиків. І протягом жовтня значно просунулись вглиб української території. Натомість і польські війська мали успіх, витісняючи більшовиків із північного напрямку. На середину жовтня 1920-го фронт проходив за 150 км від Києва.

Обставини склалися зовсім не на користь більшовиків. Їхні війська були майже вщент розбиті і деморалізовані. Юзеф Пілсудський кількома роками пізніше писав: «Армія більшовицька була так розбита, що я не мав жодних військових перешкод, щоби шатнути куди тільки хотів на цілому фронті. Але я був на той час затриманий в поході через брак моральної сили в суспільстві».

Симон Петлюра також восени сподівався на спільні дії союзників у боротьбі проти більшовиків і звільнення території України. Але сподівання виявились марними. Протягом майже усієї осені 1920-го велись активні польсько-радянські перемовини, які закінчились перемир'ям. Українці ж спробували поборотись із своїм ворогом самотійно.

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Історичний календар

вересень

2 вересня 1811 року у селі Ясень на Івано-Франківщині народився Іван Вагилевич (1811–1866), поет і фольклорист, член «Руської трійці». Закінчив Львівську духовну семінарію. Вів просвітницьку роботу серед селян, готуючи їх до рішучих форм боротьби, за що був заарештований австрійською поліцією.

1833-го разом із Маркіяном Шашкевичем і Яковом Головацьким організував «Руську трійцю» – літературне угруповання, з якого розпочалося національно-культурне відродження на західноукраїнських землях. Співавтор збірок «Зоря» (1835) та «Русалка Дністровая» (1837), заборонених цензурою. Саме статті Івана Вагилевича мали найбільш радикальне звучання.

Після революції 1848-го йому приписують полонофільські позиції за працю в газеті «Дневник руський», друкованому органів пропольської організації «Руський собор». У цій газеті Іван Вагилевич пропагував рідну культуру, критикував урядову політику. Досліджував історію та лінгвістику, фольклор й етнографію. Переклав українською мовою «Слово о полку Ігоревім», здійснив наукову публікацію «Літопису Нестора». Яків Головацький називав його «живою енциклопедією».

4 вересня 1991 року над Верховною Радою України було піднято синьо-жовтий прапор. Над парламентом України він з'явився через десять днів після проголошення незалежності. 24 серпня 1991 року український стяг внесли до зали засідань, але над куполом так і не підняли. На сесійному засіданні 4 вересня опозиційні депутати від фракції Народної Ради ініціювали узаконити та підняти над будівлею синьо-жовтий прапор. Парламентська комуністична більшість не бажала цього. У цей час під стінами парламенту зібрався велелюдний мітинг, учасники якого вимагали національного стягу над куполом Верховної Ради. Після довготривалих перемовин та ультиматумів депутати проголосували за підняття прапора. Хоч державним його так і не визнали.

18 вересня 1841 року в місті Гадячі на Полтавщині народився Михайло Драгоманов (1841–1895), історик, фольклорист, публіцист, громадський діяч. Походив із родини дрібних дворян, нащадків козацької старшини, де сповідували ліберальні погляди. Його сестра – письменниця Олена Пчілка (справжнє ім'я Ольга Петрівна Косач), мати Лесі Українки.

Навчався і працював у Київському університеті. Один із організаторів «Старої громади» в Києві. Палкий патріот, знавць рідної й світової культури (знав п'ять європейських мов). Вважав, що здобувши самостійність, українці займуть достойне місце серед народів світу. Бо відсутність незалежності «є головною

причиною тієї хвороби, котра під'їдає всі зусилля українського народу».

У 1875-му звільнений за політичну неблагонадійність, емігрував до Швейцарії. Створив осередок української еміграції в Женеві, заснував друкарню. «Українцям лишається йти своєю дорогою і працювати, працювати й працювати для свого народу, сподіваючись тільки на свої сили, не звертаючи занадто великої уваги на сторонніх воронів – ні на тих, що каркають безглуздими циркулярами, ні на тих, які думають збити їх із природної і чітко обдуманної дороги вдаваними солов'їними піснями», – писав Михайло Драгоманов на чужині.

Пізніше викладав у Софійському університеті. Зіграв важливу роль у творенні першого українського політичного проекту – Русько-Української радикальної партії (1890). Вважав себе соціалістом, однак визнавав пріоритет свободи особистості над класовими і національними інтересами. Критично сприймав марксизм і рішуче заперечував терористичні методи російських народників, вважаючи, що «чиста справа потребує чистих рук».

26 вересня 1878 року на Тернопільщині народився Михайло Галушинський (1878–1931) – педагог, публіцист, культурно-освітній та громадський діяч. Був командантом Легіону Українських січових стрільців, військовий референт при командуванні австрійської армії, учасник листопадового чину у Львові. Голова львівської «Просвіти» (1923–1931). Депутат і сенатор польського сейму.

«Визначався він кремезною будовою тіла, високою особистою культурою, був скромний, ввічливий, ціле життя остав справжнім безсеребренником, непохитним ідеалістом, постійним оптимістом, полумінним бесідником. Ми, в "Просвіті", називали його "українським Демосфеном", – так описував Галушинського просвітянин Степан Шах. Під час його головування «Просвітою» діяльність товариства набрала вищого організаційного та виховного спрямування. Був прихильником співпраці з польськими органами державної влади, щоб в межах легальної компетенції розбудовувати українські культурно-освітні осередки. Помер Галушинський 25 вересня 1831 року, похований на Личаківському кладовищі у Львові.

29 вересня 1941 року в окупованому нацистами Києві розпочалися масові розстріли єврейського населення. Напередодні комендант міста оголосив про необхідність з'явитися усім євреям (з речами та документами) в збірний пункт біля Бабиного Яру для евакуації. Хто з євреїв не виконає цього розпорядження і буде знайдений в іншому місці, буде розстріляний. Зранку наступного дня близько 30 тисяч євреїв прибули на вказане місце. За два дні у Бабиному Яру було розстріляно 33 771 чоловік. За підрахунками дослідників, протягом трьох років у Бабиному Яру було розстріляно близько 100 тис. чоловік. Нині 29 вересня є Днем пам'яті жертв Бабиного Яру.

Сторінку підготувала
Олена ГУМЕНЮК

КУЛЬТУРА

Виставка живопису Петра Гуменюка

У Львівській національній галереї мистецтв імені Бориса Возницького 4 вересня відкрилася персональна виставка відомого українського митця Петра Гуменюка під символічною назвою «Тінь охоронець». Вона триватиме місяць, до 4 жовтня.

Чим важлива ця подія зі Львова для українського середовища у Польщі? Петро Гуменюк відомий саме у наших колах як автор різних творчих проєктів, виставки в люблінському «Театрі НН», разом із Влодком Кауфманом він став співавтором оформлення антології української літератури у перекладі Олександри Гнатюк «Рибо-Вино-Кур» (Варшава, 1994), назва якої асоціюється з літературною групою «Бу-Ба-Бу» і феноменом 90-х років. Але творчість Петра Гуменюка найкраще відображають його ікони, які знаходяться в церкві Різдва Пресвятої Богородиці з Тарношина в Музеї люблінського села, що належить греко-католицькій парафії в Любліні. Серед них вражає зображення блаженного священномученика о. Омеляна Ковча, який загинув у концтаборі Майданек в Любліні.

Виставку живопису Петра Гуменюка сміливо можна назвати незвичайною подією. Художник давно так широко не презентував свою творчість. І хоча вона вже стала легендою у мистецькому просторі Львова, його самого часто можна зустріти на каві в центрі міста. Недарма на вернісажі побував відомий поет Ігор Калинець. Прибули також давні друзі митця і нове покоління глядачів, яке знає творчість Петра з різних проєктів, але такої кількості картин ще не бачило.

Петро Гуменюк народився 1957 року у Львові. Це відомий український митець, графік, художник та іконописець. Від 1990-х років працює у Львівському академічному театрі імені Леся Курбаса, який раніше називався Молодіж-

ним. З його перших робіт запам'яталася велична сценографія для вистави «Маруся Чурай» за історичною віршованою поемою Ліни Костенко. Глядачів тоді вразило, що актори ходять серед публіки на ходулях, а навколо красуються декорації ікон, які апелювали до змісту поеми, — вони були наче свідки на суді Марусі Чурай. На початку української незалежності такий театр був чимось новим і свіжим. Спонукав глядачів, звиклих до академічних постановок в державних інституціях, до роздумів, давав багато душевної наснаги.

Петро Гуменюк виріс у Львові в родині репресованих українців, які повернулися з Сибіру. Відтак йому відомий етос боротьби за самостійність України у роки II Світової війни. Після закінчення середньої школи та служби в армії до 1985 року навчався у Львівському інституті декоративно-прикладного мистецтва. У ті часи виїздив у Карпати на художні пленери. Вивчав давні дерев'яні церкви Галичини, захоплювався старими гуцульськими хрестами та іконами. Його вражали покусські ікони на склі. Втіленням цього захоплення були мальовані зображення козаків Мамаїв — як поєднання козацького етосу з антропологією мистецтва Гуцульщини.

Художник перейняв знання від своїх викладачів з інституту. Але ще більше йому допомогло перебування серед

музейних ікон та спілкування з львівськими колекціонерами. Серед його друзів — художник Іван Остафійчук та митці Людмила і Володимир Лобода, зустрічався також з Оксаною і Юрком Бойками, які збирали гуцульську кераміку.

Петро Гуменюк сформувався у львівському мистецькому середовищі. У 1985-1986 роках працював художником-реставратором у Національному музеї під керівництвом Віри Свенціцької. У 1988-му став одним із засновників товариства «Шлях». У 1998-2000 роках намалював іконостас українського греко-католицького храму св. Богородиці Триручниць у Талліні. Зокрема створив авторський, мало поширений в іконографії образ Божої Матері.

Восени 2007 року був учасником II Міжнародного симпозіуму зі скульптури та живопису «Український степ» у Донецьку. Активний учасник експедиції «Дністер» Товариства Лева. Цікавиться відродженням гончарського осередку у Гавареччині під Львовом. Від 1994 року художник проводить щорічні персональні виставки в мистецькому центрі «Дзига» у Львові.

Його донька Ганна Гуменюк на відкритті виставки «Тінь охоронець» сказала: «Якось тільки з роками приходить розуміння, що таке справжнє щастя... можливо, й ніколи. Як правило, воно — не дець за горизонтом, а тут — завжди поруч із нами. Дякую всім, що ви причетні до цього відчуття. Завдяки вам, розуміння, що мистецтво вічне й надія завжди з нами, мотивує до кращого».

Ці слова Ганнусі — так її називав Петро, коли вона була маленькою, — ін-

Фото з фейсбук-сторінки Ганни Гуменюк

тимні та зворушливі. Вони найкраще характеризують стиль митця, бо він — ширший, емоційний і душевний. Я згадую посиденьки у Петра Гуменюка в його майстерні на вулиці Чернігівській у Львові. Там красувалися його картини, пахла пшенична горілка і кава, змішана із ароматом фарб, лунали творчі розмови. Ми чаркувалися і закушували львівськими цукерками зі «Світоча». Під час одного з моїх приїздів Петро запропонував намалювати мій портрет, і я сидів нерухомо, а він неквапно окреслював пензлем на фанері обриси мого обличчя. Варто пригадати також чудовий портрет Ігоря Калинця, який я бачив у Варшаві в помешканні Олі Гнатюк. Тоді вона готувала до друку переклади віршів поета «Підсумовуючи мовчання» (Варшава, 1995). Отже, творчість Петра Гуменюка — це не тільки живопис, а й причетність до різноманітних літературних видань. Його приїзди до Польщі і святкові зустрічі з нами, українцями різних міст — зокрема Варшави і Любліна — це окрема сторінка в біографії художника. ■

Тадей КАРАБОВИЧ

Етнографічні дослідження Тшеб'ятова

Схожих на Тшеб'ятів населених пунктів на Помор'ї багато, однак це десятитисячне містечко захоплює багатокультурністю та багатонаціональністю, які сьогодні виявляються насамперед в архітектурних пам'ятках та культурних заходах. Багато століть місто було домом для німців, поляків, євреїв, українців і ромів. Тому в червні тут проводять Зустріч культур «Сусіди», а у січні — вечір зі спільним колядуванням «Зустріч чотирьох свічок», оскільки у Тшеб'ятові є святині чотирьох конфесій — римо-католицької, православної, греко-католицької та протестантської. Обидва заходи організовує Тшеб'ятівський осередок культури, який разом із місцевим гуртком Об'єднання українців у Польщі та парафією греко-католицької церкви є місцем, де по-особливому піклуються про культуру та традиції української меншини.

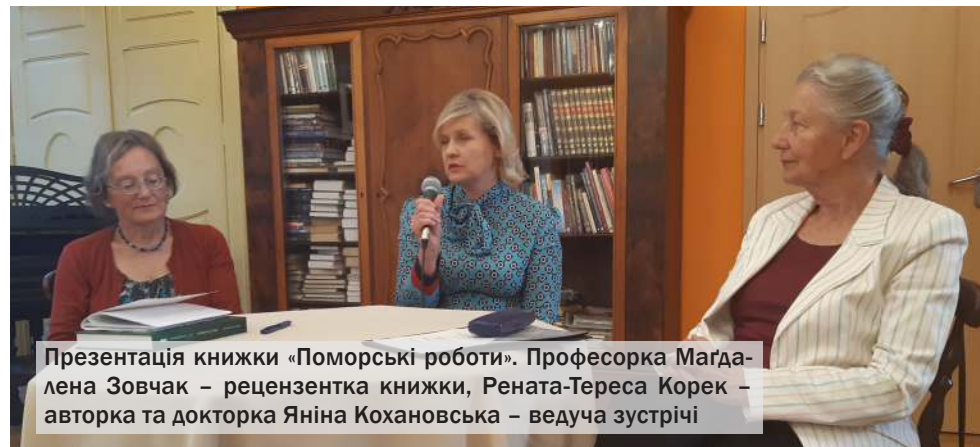
Уже 25 років директоркою осередку є Рената-Тереса Корек, відома на Помор'ї як науковиця, літераторка та художниця. За цей час дуже розвинулася сама інституція, бібліотека, виставкова галерея Фейнінгера та Регіональна кімната «Наш дім», яка згодом перетворилася на музей. Багато експонатів Рената-Тереса Корек придбала, їздючи до українців — переселенців акції «Вісла». Завдяки ній в осередку почали проводити наукові семінари, які висвітлюють багатокультурність міста у її різних проявах; у результаті вийшли книжки «Тшеб'ятів — історія та культура» та «Тшеб'ятів — поморські зустрічі». А нещодавно світ побачила перша, етнографічна, частина видання «Поморські роботи». Презентація книжки, під час якої підбили підсумки двадцятип'ятирічної дослідницької роботи Ренати-Тереси Корек, відбулась 10 вересня у Тшеб'ятівському осередку культури.

— Спостерігаючи за учнями у школі, де я викладала, я зрозуміла, що вони насправді нічого одне про одне не знають. Бувало, що кілька дітей

між собою розмовляли українською, директор там також був українцем за національністю, як і кілька вчителів — це були мої знайомі та приятелі, однак мені мало було відомо про їхнє походження (до того, як стати директоркою, Рената-Тереса Корек працювала вихователкою у Будинку сиріт у Грифіцях, а також вчителькою у початковій та середній школі у Даргославі і Тшеб'ятові — ред.). Тоді я подумала, що було би дуже гарно, якби Тшеб'ятів за-

говорив про своїх мешканців, — розповіла Рената-Тереса.

І так сталося хоча б під час першої «Зустрічі чотирьох свічок» на яку прийшли римо-католики, православні, греко-католики та протестанти. Про акцію «Вісла» почав говорити православний священник, а започаткований тоді діалог триває до сьогодні. Рената-Тереса Корек з теплою згадувала розмови з українцями, які оповідали їй про свої звичаї та традиції — вона до сьогодні пам'ятає бесіду з Марією та Теодором Шахматами з Гожислава (до речі, у книзі є розділ «Адаптація чи асиміляція? Як поморське село Гожислав стало новим домом для переселенців з акції „Вісла“»), чи з Дарією Вальницькою-Більо з Тшеб'ятова, з якою Рената-Тереса зустрілася напередодні різдвяних свят. Саме Дарія настільки зачарувала її розповіддю про різдвяні звичаї, що вони разом вирішили організувати «Зустрічі чотирьох свічок». Це було у грудні 1996 року, а вже у січні 1997-го відбулося перше спільне колядування.

Презентація книжки «Поморські роботи». Професорка Магдалена Зовчак — рецензентка книжки, Рената-Тереса Корек — авторка та докторка Яніна Кохановська — ведуча зустрічі

Фото авторки статті

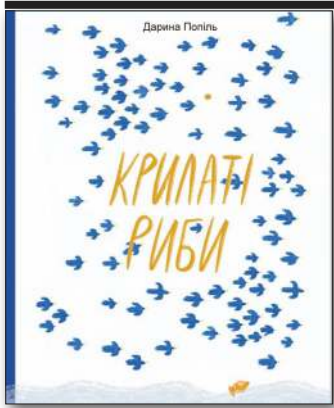
— Для мене ця книжка заповнює значну прогалину у знаннях про цей регіон з перспективи хоча би центральної Польщі. Я навчалася на етнографії у 70-х роках, від 80-х працювала у Варшавському університеті, де займалася культурою релігії. Про процеси, які відбувалися на Помор'ї у контексті ідентичності національних меншин, ми не знали нічого, або ж знали дуже мало. Тоді нам теж не було відомо, що у Білому Борі з 1957 року існує один із головних паломницьких осередків греко-католиків у Польщі, — наголосила професорка Магдалена Зовчак, рецензентка книжки.

Вона підкреслила, що цінність видання полягає також у тому, що воно висвітлює не лише ситуацію українців, а й ромів, німців тощо. Адже сьогодні є відносно багато видань, які стосуються окремих національних чи релігійних меншин, але мало з'являється публікацій, які показують повноту процесів на якійсь території.

Перша частина книги розповідає передусім про українців — суспільно-економічні та культурні аспекти їхнього життя у Грифіцькому повіті, зокрема у гміні Тшеб'ятів; їхнє віросповідання — православне та греко-католицьке, а також пошук ідентичності нинішніх членів громади. Але тут можна прочитати також про ромів, німців та євреїв — це сентиментальні подорожі давніх та нинішніх мешканців Тшеб'ятова у контексті довоєнного часу та поселення на західному Помор'ї після 1945 року.

Під час зустрічі почесний консул України у Щеціні Генрик Колодій удостоїв Ренату-Тересу Корек медаллю з нагоди 30-ліття незалежності України. ■

Анна ВІННИЦЬКА

Дарина Попіль,
«Крилаті риби».
Львів, «Свічадо»,
2021. – 80 с.

Картинна галерея Крилатих риб

Зазвичай вірші хочеться покласти на музику, і це не дивно. Але, коли я прочитала збірку «Крилаті риби» Дарини Попіль, я захотіла їх побачити на полотні. Можливо, таке враження складається ще й через майстерне художнє оформлення самої книги. Адже вже вдруге збірку віршів Дарини Попіль проілюструвала львівська художниця Софія Філіпчук, авторка мистецького простору «На дереві».

Якби ця книга була серією картин, я б написала, що там багато рослинних мотивів. Рослини, а особливо квіти стають метафорами власного я. У філософських подорожах чорна орхідея внутрішнього світу змінюється трояндою чи незабудкою, вільха — берізкою. Квіти також «акуратно викопує з тебе» демон і «садить на їхнє місце пекучі вуглини жалів». Мимоволі думаєш про бодлерівські квіти зла, хоч тут радше квіти добра викопує зло. Хоча іноді навіть неусвідомлено одні демони виганяють інших, що причаїлись під виглядом чогось прекрасного. Так, у першому циклі збірки «Розмова з природнім» тенденційність і ніжність квітів замінюється стовбуром дерева, що символізує несхитність, силу, коріння. А разом із тим перехід у дорослість видніється деякими страхами, як камінь на шії, який згодом перетворюється на зброю, що могла би стати за інших умов любов'ю. Ці рядки говорять про онтологічну дуальність людського життя і такий же світ ліричної героїні. Тут вона — твердістю каменя стоїть в обороні самої себе, але згодом мусить ставити серцю своєму «патчі від зморшок і тріщин».

«Крилаті риби» — це велике бажання показати свою силу, але водночас відвагу заявити про страх чи сором, і зламати зовнішні уявлення про те, як має бути. У циклі «Монолог діалогів поміж ними і нами» знайдемо архетипи жінки-праматері, сильної «як кора трьохсотлітнього дуба» й густої як «кров сивого ангела», що породжує асоціації з давньослов'янською богинею весни та родючості Ладою, чи великою матір'ю, яка своєю

спідницею накриє увесь свій рід та захистить від ворогів, як Анна Коляйчек у Гюнтера Грасса. Але водночас, вона жінка-загадка, легка як весняна роса, фарбує губи червоною помадою і вдягає колготи у сіточку. Бо жінка може і це її право — бути, якою хоче, незалежно від тиску суспільства. Ні, у поезії Дарини Попіль немає маніфестів фемінізму, але є пошук себе, іноді запитання без відповіді, а іноді відповіді на запитання, яке їй ставить її ж суспільство, її ойкумена. Власне цілий цикл віршів «Монолог діалогів поміж ними і нами» містить у собі розкриття самосприйняття жінки, яка все ще молода, але вже не юна. Коли тиск суспільства стає все відчутнішим, і треба давати йому певні відповіді чи може відсічі, тоді внутрішній діалог посилюється і максималізм юності перетікає у аргументовану молодість. Як, наприклад, алюзія на знаний монолог «Будь леді, казали вони» у виконанні Синтії Ніксон:

*«поки ти молода — кажуть вони
мусиш вчитись усе встигати
родити дітей дбати про себе працювати
не дивлячись фільми свої і сни
не заглиблюватись глибоко в себе
там же лише дурні бажання і мрії»*

І маємо одразу відповідь ліричної героїні:

*«поки ти молода — кажу собі
будь однозначно правдива сама з собою
не підлаштовуй під інших гострі свої кути»*

З іншого боку, майже біблійно звучать строфи з дзеркальних віршів, де кожен куплет починається рефреном з полярними значеннями: «Жінка боїться...» і «Чоловік казав жінці...». Але все ж навіть, якщо жінка боїться, а чоловік сказав жінці «тримайся за моє плече», жінка по його слідах «сама тихо піде шукати себе». До того ж вже в назві збірки, що містить слово «риби» знаходимо один із найдавніших символів християнства. Та й цілий цикл «Розмова з видимим і невидимим» експонує тему пошуку бога, чи його сприйняття в моменти тривоги чи навіть депресії, які закінчуються маніфестом любові:

*«треба просто любити любити любити любити
Бога в небі і в інших і в світі й собі натомість»*

У віршах немає релігії, але є духовність, віра, внутрішній діалог з видимим та невидимим, земним та вічним. Є сиві янголи, бажання освячення, згадки про сповідь, але водночас віра в «очі його і чоло руки його і губи плечі і ноги», яка чомусь у вірші є грішною і вимагає прощення... Закономірно, що поруч із пошуком бога є й філософія, адже «над нами лише небо — наш найрідніший дах», що робить нас річчю в собі із

вічним життям, «хіба що на Марсі», що дає нам лише одну відповідь на його сенс:

*«будемо просто дихати повітрям
вбирати у себе всі пахощі цієї землі
будемо одночасно старими і дітьми
врешті будемо просто: беззаперечно живі»*

Особливої уваги заслуговує третій цикл віршів збірки «Подвійне серце мігранта діалог з майже реальним», де авторка у всій широті показує спектр емоцій та переживань пов'язаних з життям у двох, а то й у трьох країнах. Наскрізним є образ дому та батьків, що разом із рослинними символами дерев та коріння представляють внутрішній калейдоскоп емоцій, що їх переживає людина, яка з тих чи інших обставин покинула рідну місцину. Власне тому риби й крилаті, щоб швидше долати відстані. У збірці знайдемо й Варшаву, що після Львова стала «другим коханням» Дарини, але перше часто дає про себе знати, забираючи ліричну героїню на «побачення». Тому серце потрібно поділити, аби вмістити у нього «лева» та «сиренку». Крім того для мігрантів відстань стала ще нестерпнішою під час епідемії коронавірусу, і ця тема також знайшла відображення у віршах Дарини Попіль. Наприклад, вірш «Карантинні сни» описує дорогу додому в цей дивний час як метафоричну подорож Фродо, що несе перстень влади, аби нарешті звільнитися чи дочекатися повернення короля. Подібне загравання з популярною культурою у віршах дуже навіть непогано представляється в сучасному контексті і побуджує уяву читача домальовувати і свої образи.

Загалом збірка поділена на п'ять тематичних розділів-циклів, де кожен вірш завдяки багатству образів та символів, як я уже згадувала на початку, при прочитанні постає намальованим полотном. Разом вони створюють картинну галерею, прогулянка по якій неодмінно подарує багато естетичного та інтелектуального задоволення. ■

Ольга ТКАЧЕНКО

Наше Слowo

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: prenumerata i reklama — tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny — 22 677-88-11, sekretarz redakcji — 22 677-84-46, redakcja — 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyrna, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popiel.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny — Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego — Paweł Łoza, sekretarz — Tetiana Daniuchenko, redaktorzy — Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemysły), redaktor stylistyczny — Olga Rusina, redaktor techniczny — Olga Michaluk, prenumerata, reklama — Lesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popiel (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7

03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),

E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: http://ukraincy.org.pl, http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Słowo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. **Nakład** 2500 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl

lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00

lub 801 800 803 — czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ — 17⁰⁰.

ОГОЛОШЕННЯ

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Ціна газети від 1 жовтня 2021 року (з 4-го кварталу) буде становити 5 злотих.

Редакція

4 жовтня 2021 року у Любліні відбудуться урочистості, присвячені вшануванню духовної спадщини бл. о. Омеляна Ковча, в'язня концтабору «Майданек».

10.00 — Божественна літургія в Архикатедральному соборі, вул. Королівська 10.

12.00 — Запалення свічок біля Мавзолею з прахом жертв концтабору «Майданек».

13.30 — Освячення і відкриття пам'ятника бл. Омеляно-ві Ковчу, вул. Мучеників Майданека 69.

На рідній Лемківщині в Явірнику упокоївся 1 вересня у віці 82 років уродженець Туринського

бл. п. ПАВЛО ОНИШКАНИЧ

Схиляємо голови у скорботі і жалю

і висловлюємо співчуття

Любомирі Тхір

директорці Початкової школи з українською мовою навчання у Бартошицях, секретарці управи Ольштинського відділу ОУП, та всій її родині і близьким.

Покійний знайшов вічний упокій 4 вересня на цвинтарі в Репеді. Хай рідна лемківська земля буде йому пухом.

Управа і Рада Ольштинського відділу ОУП

† ЯРОСЛАВ МАРУШЕЧКО

— вчитель Педліцею №1 і №2 в Бартошицях та засновник і перший директор української початкової школи в Бартошицях — упокоївся 10 вересня 2021 року.

Похорон відбувся 13 вересня у Бартошицях.

З глибин серця родина дякує: отцю Юліянові з Бартошиць, представникам українських шкіл у Бартошицях та Гурові-Ілавецькому, представникам ОУП, присутнім на похороні, та всім, хто передав по-жертви на потреби сиріт війни на Сході України.

Родина Марушечків з Бартошиць

Він усе життя служив віддано

українській громаді Польщі та Україні.

У Бартошицях на 87-му році життя відійшов у вічність

бл. п. ЯРОСЛАВ МАРУШЕЧКО

засновник і директор Комплексу шкіл з українською мовою навчання у Бартошицях, спершу учень, а потім — і вчитель в українських класах Педагогічного ліцею в Бартошицях, далі також — у Комплексі шкіл з українською мовою навчання в Гурові-Ілавецькому. Був активним громадським активістом в УСКТ і ОУП, протягом усього життя оберігаючи і розвиваючи серед громади українську мову, культуру, традиції, які збереглися протягом майже восьми десятиріч після злочинної акції «Вісла».

Дружині Покійного Ніні, дітям Лідії та Ігореві, онукам, усій родині і близьким висловлюємо слова співчуття і схиляємо голови у скорботі й жалю.

Покійний спочив на бартошицькому цвинтарі 13 вересня. Хай нерідна вармінська земля, як рідна кореницька на Ярославщині, буде йому пухом.

Управа і Рада Ольштинського відділу ОУП

Перепис населення Польщі 2021

Національність:

 українська

Мова:

 українська

Віросповідання: греко-католицьке / православне / інше

Чому важливо, щоб ти
записався українцем?

**Бо ТВІЙ голос вирішує нашу долю
на найближчі двадцять років!**

Narodowy Spis Powszechny
Ludności i Mieszkań 2021
#liczysiękażdy

spis.gov.pl

Об'єднання
українців
у Польщі